

Witte de With
Center for Contemporary Art
Jaarverslag 2017

Inhoudsopgave

- 3 Introductie
- 7 Programma
 - Tentoonstellingen & publiek programma
 - Educatie & talentontwikkeling
 - Publicaties
- 43 Communicatie & Cultureel ondernemerschap
- 51 Kwantitatieve gegevens
 - Prestatieraster 2017
 - Persoverzicht
 - Jaaragenda
- 63 Financieel verslag
 - Rekening baten en lasten
- 66 Organisatie
 - Algemeen
 - Raad van Toezicht, directie en personeel
 - Extra curriculum
- 69 Witte de With dankt

Introductie

Beste lezer,

Een instituut zoals Witte de With Center for Contemporary Art is zonder twijfel een product van zijn tijd. Elke zes jaar wisselt de directeur en manifesteert het belang van het instituut zich versneld en op uiteenlopende wijze; in alle facetten van diens activiteiten worden nieuwe signalen opgepakt of juist omvergeworpen door verse interpretaties en visies. Deze roterende benoeming maakt het mogelijk dat het instituut zichzelf steeds opnieuw kan herorganiseren en vernieuwen, om nieuwe manieren te ontwikkelen waarop we kunnen nadenken over kunst, de missie, onze achterban en bezoekers, en over de verhouding tot de stad Rotterdam, onze thuisbasis.

Het jaar 2017 besloot mijn zesjarige periode als directeur en het was een groot privilege om aan deze geweldige plek leiding te geven. Als een centrum gewijd aan hedendaagse kunst, cultuur en debat, is onze missie in de eerste plaats om te werken met kunstenaars, ruimte te bieden aan hun visies en beweegredenen en hun zorgen te delen via discussie, of zelfs provocatie. Net als in de voorafgaande vijf jaar hebben we in 2017 met veel kunstenaars samengewerkt om nieuwe vragen en standpunten te ontwikkelen. Hun ideeën werden verspreid in/door/voor/tijdens het maken van onze tentoonstellingen, publicaties, publieks- en educatieprogramma's. Als gevolg daarvan hadden we veel te doen, te testen, uit te lokken, te inventariseren en, zeker niet op de laatste plaats, te beargumenteren. Thema's en formats waar musea zich doorgaans niet aan wagen werden niet uit de weg gegaan. Alle deelnemers aan onze programma's werden dan ook geselecteerd op hun vermogen om 'de wereld anders voor te stellen', om de huidige stand van zaken uit te dagen, om de energieën van de wereld te sturen en om het alternatief te waarborgen. Vaak hadden deze deelnemers niet alleen baat bij ons faciliteren van hun ambitieuze projecten, maar ook droegen zij ruimhartig bij aan een nieuw hoofdstuk in de evolutie van ons instituut. Neem bijvoorbeeld onze samenwerking met de in Rotterdam gevestigde kunstenaar Wendelien van Oldenborgh en haar samenwerkingspartners tijdens *Cinema Olanda: Platform* (17 juni - 20 augustus 2017). Streven was het 'thuisbrengen van de conversatie' naar Rotterdam, parallel aan Van Oldenborghs tentoonstelling in het Nederlandse paviljoen op de 57ste Biënnale van Venetië. Tijdens dit proces lieten de stemmen en standpunten van de genodigde programmamakers ons reflecteren op onze eigen blinde vlekken, met tot gevolg dat in de herfst van 2017 werd aangekondigd dat er een wijziging zal worden aangebracht in de naam van het instituut. Uiteraard blijf ik nieuwsgierig naar wat zich zal voltrekken als reactie op het pleidooi voor een rechtvaardigere samenleving en meer inlevingsvermogen in onze gedeelde kwesties.

Het jaar 2017 eindigde met een knal: een energieke op-eenvolging van sterke solotentoonstellingen door drie actuele en briljante vrouwelijke kunstenaars. Het opera-project van de in Rotterdam woonachtige Libanese kunstenaar Rana Hamadeh, dat zich bezighoudt met kwesties rondom rechtspraak, recht van spreken en theaterbeleid, bracht haar de prestigieuze Prix de Rome 2017. De tentoonstelling van de in Londen gevestigde Poolse kunstenaar Goshka Macuga richtte zich op de vruchtbaarheid van vernietiging, mogelijk gemaakt door haar samenwerking met Ahmet Ögüt, werkzaam in Amsterdam en Berlijn. Dan de Zuid-Afrikaanse kunstenaar Dineo Seshee Bopape, wiens efemere installatie diende als een monumentaal eerbetoon aan alle zielen die in de afgelopen 600 jaar weerstand boden aan vormen van koloniaal geweld. Zij sloot tevens *Para/Fictions* af, onze serie opdrachten op de begane grond. De oprichting van de *Kunsthalle for Music* door de in Berlijn gevestigde Amerikaanse componist Ari Benjamin Meyers ging ook van start in 2017, met een tentoonstelling bij onze residency partner Spring Workshop in Hong Kong, gevolgd door een uitdagend symposium dat wij organiseerden als onderdeel van onze zoektocht naar een ruimte voor muziek binnen de kunstcontext. Het einde van mijn termijn wordt gemarkeerd door de complete overname van ons instituut door Meyers' instelling voor muziek en muzikale werken in het eerste kwartaal van 2018, waarbij het streven is om het heden in de tentoonstellingsruimten te veroveren middels dit meest immateriële medium.

Wij zijn ervan overtuigd dat wat Witte de With zo relevant maakt, niet alleen de manier is waarop we als bemiddelaar optreden van de visies van kunstenaars en deze tijdig, precies en intuïtief relateren aan bredere publieke denkbeelden, maar ook onze moed en de risico's die we bereid zijn te nemen om onze dagelijkse activiteiten te ont-plooien, inclusief het herevalueren van onze eigen praktijk. We nemen onze verantwoordelijkheid waar het aankomt op het beantwoorden van de prangende vragen die voortdurend worden opgeworpen door kunstenaars en activisten en we geloven dat we alleen een vertrouwde plek kunnen zijn als we onze beperkingen durven te erkennen. Een plek die oprecht open en verwelkomend is voor iedereen - voor hen die ons kennen en voor hen die ons nog niet kennen.

Terwijl ons instituut zijn publiek blijft verbreden door nieuwe groepen te betrekken, mogen we ons verheugen in stabiele hoge bezoekerscijfers, in 2017 35.450. Daarnaast is er sprake van een groeiend aantal volgers op sociale media en gedegen verslaggeving door de nationale en internationale pers. Met onze educatieve programma's bereikten we in 2017 7.885 middelbare scholieren.

We zijn alle deelnemers, partners en subsidiënten dankbaar voor hun bijdrage aan ons programma, dat we jaarrond met ons publiek konden delen en van wie we de geweldige mogelijkheid hebben gekregen om te leren. Voor mij persoonlijk was het een eer om deze conversaties te initiëren en deze activiteiten aan te sturen. Dank voor uw aanwezigheid, steun, vragen, correcties, ononderbroken advies en trouwe betrokkenheid bij deze plek. Dank aan iedereen die ons bezoekt en ons enthousiasme deelt. Dank aan alle studenten, scholen en instellingen die ons helpen om onze missie te realiseren. Dank aan de stad, de overheid en de Raad voor Cultuur, alsmede aan de stichtingen en particulieren die ons steunden. Hartelijk dank aan iedereen die ons de ruimte gaf voor wat we hebben gedaan. Al deze verbanden zijn het resultaat van de inspanning van zoveel mensen; ik ben vooral dank verschuldigd aan elk lid van ons briljante team, wiens energie, toewijding, intuïtie en kennis ons in staat hebben gesteld om een waarlijk levendig programma te bewerkstelligen. Onze medewerkers alsmede de leden van onze Raad van Toezicht betekenen alles voor dit instituut.

Ik kijk ernaar uit om, na de afronding van de *Kunsthalle for Music*, als alumna terug te keren en alle stappen te vieren die deze wendbare en speciale plek zal zetten in de voortreffelijke handen van mijn opvolger Sofía Hernández Chong Cuy. Met haar zullen onze verreikende ambities in de toekomst voortgezet worden, met curatoriale discipline, betrokkenheid en openheid.

Mijn beste wensen,

Defne Ayas
Directeur Witte de With Center for Contemporary Art
(2012 – 2017)

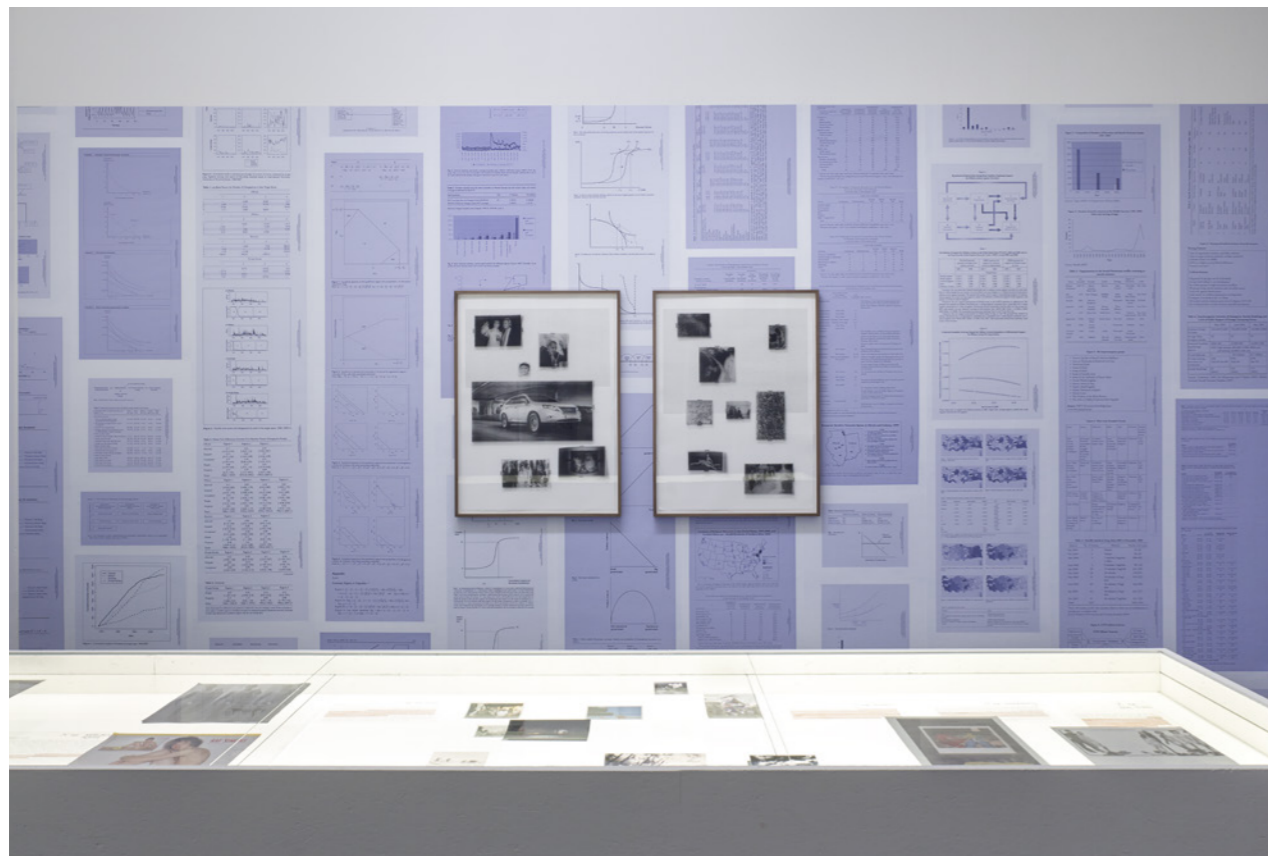

Programma

The Music of Ramón Raquello and his Orchestra Eric Baudelaire

27 januari – 21 mei 2017
Opening: 26 januari 2017

Tentoonstelling / Publiek programma / Publicatie

Eric Baudelaire, tentoonstellingsoverzicht *The Music of Ramón Raquello and his Orchestra* met behangpapier *FRAEMWROK, FRMAWREOK, FAMREWROK* (2016), zeefdruk op glas *Some Tomorrows* (2005-heden) en presentatie van onderzoeksmateriaal, Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam, 2017. Fotografie: Kristien Daem

The Music of Ramón Raquello and his Orchestra was de tot dan toe grootste monografische presentatie van het werk van Eric Baudelaire (1973), waarin ook zijn nieuwe speelfilm *Also Known As Jihadi* (2017) te zien was. Uit het oeuvre van Baudelaire spreekt zijn interesse in de wijze waarop kwesties als radicalisering en geweld door of tegen de staat overgebracht worden via film en fotografie. De tentoonstelling omvande meer dan tien jaar aan installaties, prints, fotografie en films en volgde Baudelaire's aanhoudende zoektocht naar een verbeelding van de complexiteit van de hedendaagse werkelijkheid. De tentoonstelling was gebaseerd op het begrip 'terugkeer', een leidmotief in Baudelaire's werk.

De meeste werken in de tentoonstelling, die was genoemd naar de fictieve bandleider wiens performance voortdurend wordt verstoord in Orson Welles' radiobewerking van de sciencefictionroman *The War of the Worlds*, zetten Baudelaire's interesses voort door fictie met documentaire kenmerken te plaatsen naast documenten die verwijzen naar fictieve ruimtes. Tot dan toe nooit eerder getoond onderzoeksmateriaal, tijdlijnen, beeldmateriaal en teksten die aan het werk van Baudelaire (opgeleid als socioloog) ten grondslag liggen, boden in de tentoonstellingsruimte gaandeweg een inzicht in zijn werkwijze.

Medeopdrachtgever: Tabakalera International Centre for Contemporary Culture in San Sebastian, waar de tentoonstelling te zien was van 23 juni t/m 15 oktober 2017.

Curatoren: Defne Ayas, Natasha Hoare
Ondersteund door: Institut français en Stichting Verzameling van Wijngaarden-Boot

Publiek programma

In twee conferenties werden kernthema's uit de tentoonstelling uitgediept.

KERNTHEMA 'FUKEIRON' OF 'LANDSCHAPSTHEORIE'

Fukeiron, of de politiek en poëzie van het landschap
Zaterdag 28 januari 2017

Locatie: Kino, Gouverneersstraat 129, Rotterdam

Deze conferentie werd georganiseerd in samenwerking met het International Film Festival Rotterdam (IFFR).

Sprekers: Eric Baudelaire (kunstenaar), Claire Atherton (editor), Julian Ross (programmeur IFFR), Aily Nash (curator)

KERNTHEMA'S 'ARCHITECTUUR' EN 'SAMENKOMST'

Een tweedelige conferentie
Zaterdag 22 april 2017

Deel 1: De vorm van de stad als politiek resultaat

Deelnemers: Eric Baudelaire, Paul Guillibert (PhD student Filosofie aan Universiteit Paris Nanterre), Tara Lewis (freelance journalist uit Rotterdam), Malique Mohamud (vernieuwer in de Rotterdamse cultuursector en zelfbenoemd hiphopdocent)
Moderator: Xavier Wrona (oprichter van architectenbureau Est-ce ainsi)

Deel 2: Assemblies

Deelnemers: Grégory Castéra (Witte de Withs Curatorial Fellow 2017), Milad Doueïhi (godsdiensthistoricus en professor Digitale Geesteswetenschappen aan de Sorbonne Universiteit in Parijs)
Curatoren: Natasha Hoare, Grégory Castéra, Xavier Wrona

“Eric Baudelaire heeft een neus voor intrigerende, vaak politiek getinte, onderbelichte onderwerpen uit de werkelijkheid [...] Het zijn onderwerpen die een diepe interesse verraden in de staat en territoria, in verzet tegen bestaande systemen en in de kracht, de constructie en het functioneren van beeld.”

Metropolis M, 31 maart 2017; Eric Baudelaire: *Inzicht is een overwinning op geweld*, Nanda Janssen in gesprek met Eric Baudelaire

Eric Baudelare, tentoonstelling *Overzicht* tijdens de opening van *The Music of Ramón Roquello and his Orchestra*, Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam, 2017. Fotografie: Aad Hoogendoorn

the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera Judy Radul

10 februari – 21 mei 2017
Opening: 9 februari 2017

Tentoonstelling

Judy Radul, tentoonstellingsoverzicht tijdens de opening van *the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera*, Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam, 2017.
Fotograaf: Aad Hoogendoorn

Met *the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera* transformeerde Judy Radul de tentoonstellingsruimte in Witte de With in een dynamische filmset voor live beeldproductie, waar de poëtische en sociale impact van deuren, ramen, in- en uitgangen werd onderzocht met haar multi-camera, live-feed 'present system', de ruggengraat van de tentoonstelling. Het gedrag van de bezoekers werd gestuurd en gevolgd door camera's waarvan de bewegingen ingegeven werden door eerder opgenomen filmmateriaal. De architectuur van de ruimte ontvouwde zich in de combinatie van meerdere gezichtspunten. *the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera* creëerde een 'architectuur van de lens', waar de doorgangen en zichtlijnen van de derde verdieping van Witte de With dienstdeden als media die de werkelijkheid vormgaven.

Sleutelstuk van de tentoonstelling was een door Radul samengestelde en ontworpen publicatie waarin onderzoeksmateriaal zoals historische referenties, architecturale schetsen en tekstfragmenten door dichters en filosofen als Francis Ponge en Georg Simmel samengebracht werden. Tentoongesteld op een automatische paginadraaier, werd het boek doorlopend live gefilmd en al inzoomend en heen en weer bewegend 'gelezen'. Het aldus gegeneerde beeldmateriaal werd live uitgezonden op schermen in aparte ruimtes binnen de tentoonstelling. Gezien door de cameralens onthulden zich gaandeweg zowel de boekinhoud als de ruimtelijke werking van de tentoonstelling.

Curator: Samuel Saelemakers

Educatie

READING REFLECTION AND REFRACTION

Masterclass met Judy Radul

3 mei 2017

In de context van *the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera* presenteerde Witte de With een masterclass door de kunstenaar. Samen bediscussieerden de deelnemers de tentoonstelling en traden ermee in contact. Vanuit inzicht in het verschil tussen zicht en beeld in de spiegel en video, werd gestart met een oefening in het berekenen van spiegeling en breking. De tentoonstelling werd gebruikt als 'toneel' of 'kader' voor lezingen en interpretaties van een selectie teksten van onder meer: Bernhard Siegert, *Cultural Techniques: Grids, Filters, Doors, and Other Articulations of the Real*; Ina Blom, *The Autobiography of Video: The Life and Times of a Memory Technology*; Svetlana Alpers, *The Art of Describing: Dutch Art in the Seventeenth Century* en Jean Genet, *The Thief's Journal*.

THE MINDLESS IDENTITY OF THE WORLD:

READING THE BODY

Class of '17

6 mei 2017

Studium Witte de With Class of '17 is een peer-to-peer gedreven educatie-initiatief van Witte de With Center for Contemporary Art. Elk jaar onderzoekt een selecte groep studenten gezamenlijk de mogelijkheden van kunst en kunsteducatie om een brug te slaan tussen het werkveld en de curricula in het hoger onderwijs. Dit evenement was het laatste hoofdstuk in het programma van de *Class of '17*, geïnspireerd door thema's uit de tentoonstelling van Judy Radul en aangevuld met nieuwe perspectieven op de kaders van kijken en bekeken worden met betrekking tot genderidentiteit.

The Mindless Identity of the World. Reading the Body omvatte een driedelig programma rond actie om eigen lichaam en identiteit terug te eisen, met een lezing-performance van Ingrid Eel, een lezing over de geschiedenis van Voguing door Maria Ultra Omni, de moeder van het iconische Voguing huis Ultra-Omni Eurasian Chapter en een Zine Making workshop door ReaZor Beam.

Deelnemers: ReaZor Beam, Ingrid Eel, Marina Ultra Omni

De ruimte verwordt tot een filmset waar de bezoeker deel van uitmaakt. Verwacht geen Hollywoodtaferelen: Radul's werk is ingetogen, conceptueel en sober.

Magazine: Museumtijdschrift, 31 maart 2017: *Macht van de Camera*

Cinema Olanda: Platform Wendelien van Oldenborgh en Lucy Cotter

17 juni – 20 augustus 2017

Opening: 16 juni 2017

Tentoonstelling / Publiek programma

Tentoonstellingsoverzicht Cinema Olanda: Platform, met Quinsy Gario, ROET IN HET ETEN (2012-2017), Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam 2017. Fotograaf: Kristien Daem

Cinema Olanda: Platform was een door Witte de With Center for Contemporary Art gefaciliteerd project van kunstenaar Wendelien van Oldenborgh en curator Lucy Cotter. Het was een tentoonstelling die zich voortdurend verder ontwikkelde, met als integraal onderdeel een zes weken durend live programma. *Cinema Olanda: Platform* lag in het verlengde van *Cinema Olanda*, de presentatie van Wendelien van Oldenborgh en Lucy Cotter in het Nederlandse paviljoen op de Biënnale van Venetië (2017). Witte de With Center for Contemporary Art veranderde in een flexibel platform voor groepen en personen die een inspiratiebron vormden voor *Cinema Olanda*. Het project maakte de cirkel rond voor de in Rotterdam gevestigde kunstenaar en betekende een thuiskomst van de hoofdthematiek uit de tentoonstelling: het (inter) nationale beeld van Nederland ten opzichte van actuele veranderingen in het Nederlandse culturele en politieke landschap. De tentoonstelling omvatte ook eerdere film-installaties van Van Oldenborgh, waaronder *The Basis for a Song* (2005), *Maurits Script* (2006), *Instruction* (2009) en *Supposing I love you. And you also love me* (2011).

Cinema Olanda: Platform bood tijdelijk ruimte aan een project van New Urban Collective: het publiek archiveren van een omvangrijke nieuwe schenking aan The Black Archives. The Black Archives beheert collecties boeken, manuscripten en documenten over zwarte geschiedenis en cultuur in en buiten Nederland. Dit archief vormde een inspiratiebron voor twee nieuwe films van Van Oldenborgh, inclusief de titelfilm die zij speciaal voor Venetië maakte. *Cinema Olanda* (2017), deels opgenomen in de Rotterdamse wijk Pendrecht, verwijst onder meer naar de Surinaamse politiek activist Otto Huiswoud, erkend als een van de eerste zwarte leden van de Amerikaanse communistische beweging. *Prologue: Squat/Anti-Squat* (2016) besteedt aandacht aan de Surinaams-Antilliaanse kraakbeweging van de jaren zeventig, in relatie gebracht met twee recente kraakacties. Een speciale filmvertoning van *Prologue: Squat/Anti-Squat* (2016) vond plaats gedurende de looptijd van de tentoonstelling.

De wisselende presentaties en het zes weken durende publiek programma werden mede-samengesteld door: Quinsy Gario (kunstenaar, dichter), Charl Landvreugd (kunstenaar, curator, schrijver), Patricia Pisters en Esther Peeren (ASCA, Universiteit van Amsterdam), New Urban Collective (Jessica de Abreu, Mitchell Esajas), en First Things First (Katayoun Arian; onderzoeker, curator en schrijver, Louise Autar; activist en organisator, en Max de Ploeg; activist en cultureel/politiek programmamaker). Zij werden uitgenodigd om een reeks live evenementen samen te stellen en hun praktijk te presenteren in een flexibele opstelling met filminstallaties van Van Oldenborgh.

Ingegeven door de programmeurs en deelnemers van het project *Cinema Olanda: Platform* heeft Witte de With Center for Contemporary Art een onderzoek in gang gezet naar de oorsprong van de naam van het instituut. Bij de oprichting in 1990 werd het vernoemd naar de straat en daarmee naar de bij koloniale uitbuiting betrokken Nederlandse admiraal Witte Corneliszoon de With (1599 - 1658). We zijn ons bewust geworden van een blinde vlek in onze geschiedenis als instituut, namelijk dat wij onder deze naam activiteiten ontplooi-

binnen een hedendaagse kunstpraktijk die een kritische houding vooropstelt. Het onder ogen zien van de implicaties hiervan is een uitdagend proces geweest. Er zijn nog altijd vele onopgeloste vragen en zelfreflectie en kritische zelfevaluatie blijft het devies. Processen als deze zijn van grote waarde voor het aanjagen van institutionele evolutie en onlosmakelijk verbonden met *Cinema Olanda: Platform*.

In september 2017 nam de Raad van Toezicht het besluit om een wijziging aan te brengen in het deel van de naam van het instituut dat refereert aan de marineofficier Witte Corneliszoon de With. Dit is een noodzakelijke en belangrijke stap in het onder ogen zien van onze geschiedenis als instituut en in ons zelfbewustzijn. We voorzien geen verdere besluiten met betrekking tot de details van de wijzigingen in onze naam tot in 2018, wanneer de termijn van de nieuwe directeur start.

Cinema Olanda was de Nederlandse inzending voor de 57ste Biënnale van Venetië, in opdracht van en gefinancierd door het Mondriaan Fonds. *Cinema Olanda* werd georganiseerd in partnerschap met de Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), Universiteit van Amsterdam; Akademie van Kunsten (KNAW); Galerie Wilfried Lentz, Rotterdam en Nuova Icona, Venetië. De Groene Amsterdammer was media-partner voor het publieke programma van *Cinema Olanda*.

Cinema Olanda: Platform werd ontwikkeld en georganiseerd door Wendelien van Oldenborgh, Lucy Cotter, samen met Defne Ayas, Natasha Hoare en Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), Universiteit van Amsterdam.

Ondersteund door: Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), Gemeente Rotterdam, Goethe-Institut en Mondriaan Fonds
Grafisch ontwerp: David Bennewith

“Kunstenaar Wendelien van Oldenborgh ziet haarfijn die onvolledigheid, zelfs in de nabije geschiedenis, en vult de puzzel van het verleden aan met verhalen die in de vergetelheid dreigen te raken.”

Friesch Dagblad, 11 mei 2017: 'Cinema Olanda': vergeten stemmen in Venetië en in Nederland door Birgit Donker

Publiek programma

OPENING WEEKEND

16-18 juni 2017

Lezingen, performances en filmvertoning van Wendelien van Oldenborgh, *Prologue: Squat / Anti-Squat* (2016). Met bijdragen van: Wendelien van Oldenborgh (kunstenaar), Lucy Cotter (curator), Amandla Awethu! (schrijver, community organizer, verbonden aan First Things First), David Dibosa (schrijver, curator), Patricia Kaersenhout (kunstenaar), Juanita Lalji (andragoge, activist), Charl Landvreugd (kunstenaar, curator, schrijver) en Andre Reeder (film maker), een optreden van de band Addiction en een OMI-architecturfietstocht door Pendrecht.

THE BLACK ARCHIVES ON TOUR: VERBORGEN VERHALEN VAN ZWART VERZET IN NEDERLAND

19-25 juni 2017

Onderdeel van dit programma van lezingen, filmvertoningen en gesprekken, samengesteld door New Urban Collective (Jessica de Abreu, Mitchell Esajas), waren sessies rondom de zwartepietendiscussie (20 juni) en de verborgen verhalen van zwart verzet en radicale zwarte denkers, met een lezing van Dr. Kehinde Andrews (Associate Professor Sociology, Birmingham University). Andre Reeder (film maker) en Ernestine Comvalius (directeur Bijlmerparktheater en theatermaker) behandelden Surinaamse emancipatiebewegingen zoals de Landelijke Organisatie van Surinamers in Nederland (LOSON) en de Surinaamsche Arbeiders en Werkers Organisatie (SAWO).

ROET IN HET ETEN

26 juni - 2 juli 2017

Met zijn talkshow wil Quinsy Gario (kunstenaar, dichter) inzichten en perspectieven bieden om het publieke debat in Nederland te verrijken. *Roet in het eten* begon in 2012 op het Amsterdamse multiculturele radiostation MART Radio en werd twee jaar later een televisieshow op Youtube en RTV-7, een kanaal gericht op de Caraïben en Zuid-Amerika. De talkshow werd opgenomen in het Hugo Olijveldhuis, thuisbasis van de Vereniging Ons Suriname. Op dinsdag 27 juni en zaterdag 1 juli nam Gario voor *Cinema Olanda: Platform* twee nieuwe uitzendingen van de talkshow op. De vertoning van eerdere uitzendingen van *Roet in het eten* was onderdeel van de tentoonstelling.

BLACK FIGURES, BLACK VOICES

3-9 juli

Een programma samengesteld door deelnemers van de Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), Universiteit van Amsterdam en ASCA-voorzitters Patricia Pisters en Esther Peeren. De eerste sessie (4 juli) vertrok vanuit *Zwart Belicht* (2008), de documentaire van Tessa Boerman over zwarte personen op (pre) 17de-eeuwse schilderijen uit Nederland en Vlaanderen. In reactie op *Zwart Belicht* sprak Valika Smeulders (onderzoeker aan het KITLV/ Koninklijk Nederlands Instituut van Taal-, Land- en Volkenkunde) met Boerman over kwesties rondom representatie, koloniale geschiedenis en kunsthistorische canons.

Performer Naomi Veldwijk las tot slot uit de dichtbundel *Voyage of the Sable Venus* (2015) van Robin Coste Lewis. Een tweede sessie (6 juli) was gericht op het werk van de Surinaams-Nederlandse dichter en schrijver Edgar Cairo en omvatte een discussie onder leiding van Charl Landvreugd (kunstenaar, curator, schrijver) over het belang van Cairo's werk. Ook werden delen getoond van Cindy Kerseborns documentaire *Edgar Cairo: Ik ga dood om jullie hoofd* (2011).

DEKOLONIALE OPTIES: DE TOEKOMST VAN HET DEKOLONISEREN MET FIRST THINGS FIRST

10-16 juli 2017

Dit programma, samengesteld door First Things First, stelde de kritische bevraging en discussie van kolonialiteit in de Nederlandse samenleving en daarbuiten centraal. Gedurende drie events in de week van 10 t/m 16 juli werd deze veelomvattende kwestie behandeld aan de hand van vijf stadia van bewustwording, zoals geformuleerd door kunstenaar en schrijver Grada Kilomba in haar boek *Plantation Memories* (2008). In haar kunst en publicaties introduceert Kilomba de begrippen *Ontkenning*, *Schuld*, *Schaamte*, *Erkenning* en *Herstel* als instrumenten om de verschillende, naast elkaar bestaande dimensies van koloniale machtsstructuren te begrijpen en eraan te ontsnappen. Door deze stadia in te zetten binnen een community-gestuurd programma, wil First Things First de kloof tussen verschillende groepen en gemeenschappen overbruggen, om te bouwen aan solidariteit. *Dekoloniale opties: de toekomst van het dekoloniseren* was een open uitnodiging om de verschillende manieren te overwegen hoe we ons kunnen onttrekken aan een door kolonialiteit gestuurd keurslijf en door koloniale erfenis gestuurde kennis. Dit weekprogramma werd afgesloten met de performance *ILLUSIONS*, door Grada Kilomba. First Things First bestaat uit Katayoun Arian (onderzoeker, onafhankelijk curator, schrijver), Max de Ploeg (programmeur politiek en cultureel) en Louise Autar (activist en organisator).

HOLLAND MIJN MARS

17-23 juli 2017

Charl Landvreugd (kunstenaar, curator, schrijver) presenteerde een audiovisuele installatie gebaseerd op vier individuele migratieverhalen en een performance waarin migratie over de as van seksualiteit nader werd bekeken. Het eerste verhaal dat aan de basis ligt van deze installatie en performance is *Kon Hesi Baka* (1967) van Henk Barnard. Het behandelt migratie vanuit het perspectief van een jong Surinaams meisje in de periode dat het land onafhankelijk werd. Het tweede verhaal is *Koewatra Djodjo* (1979) van Edgar Cairo, over een jonge man en zijn kennismaking met de grote stad. *How to make love to a negro without getting tired* (1976) door Dany Laferrière gaat over het proces van thuisvoelen in de metropool. *Wan Pipel* (1976) van Pim de la Parra diept concepten van ontluistering, trouw en thuis horen uit. Deze combinatie van teksten legde een narratief over migratie bloot en toonde de tijdloosheid van het onderwerp. Het kostuumontwerp voor deze performance was van de hand van Marga Weimans.

Öğüt \ Macuga \

Ahmet Öğüt en Goshka Macuga

Episode 1 onder leiding van Ahmet Öğüt

17 juni – 20 augustus 2017

Episode 2: The Show is Over

onder leiding van Goshka Macuga

8 september – 31 december 2017

Tentoonstellingen / Publiek programma / Publicatie

Tentoonstellingsoverzicht Öğüt \ Macuga \, Episode 1, Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam, 2017. Fotografie: Kristien Daem

Deze tentoonstelling vloeide voort uit het contact dat door Witte de Withs directeur Defne Ayas tot stand was gebracht tussen twee kritisch geëngageerde kunstenaars: Goshka Macuga en Ahmet Öğüt. De kunstenaars delen een artistieke interesse in politiek en geschiedenis en brengen die tot uiting in onder meer performance, live events, sculptuur, film en installatie.

De dialoog tussen Macuga en Öğüt vertrok vanuit de toevallige overeenkomsten tussen hun onderwerpen en ideeën, wat hun vergelijkbare referentiekaders aan het licht bracht. Deze hebben te maken met gedeelde zorgen over de maatschappij, persoonlijke verhalen en hun ideeën over het investeren in samenwerking en de representatie van kritische denkers in de actuele beeldcultuur. Gedeelde referenties als deze vormden de basis van de tentoonstelling, die werd uitgevoerd in twee delen, het eerste onder leiding van Ahmet Öğüt (17 juni t/m 20 augustus), het tweede door Goshka Macuga (8 september t/m 31 december). De kunstenaars onderwierpen elkaars praktijk aan een onderzoek, een proces dat gevoelig was voor desinformatie en misverstanden, maar ook garant stond voor het genereus delen van ideeën, een intensieve tijdsinvestering en speelsheid.

Tentoonstellingsconcept: Defne Ayas
Team: Defne Ayas, Samuel Saelemakers, Rosa de Graaf

Tentoonstellingen

Öğüt \ Macuga \ Episode 1
Onder leiding van Ahmet Öğüt

17 juni – 20 augustus 2017

Opening: 16 juni 2017

Ondersteund door: Mondriaan Fonds en SAHA Association
Het werk *Information Power to the People* (2017) van Ahmet Öğüt kwam tot stand in co-productie met Kunsthal Charlottenborg, Kopenhagen. Dit werk was daar te zien van 6 december 2017 tot en met 18 februari 2018.

Öğüt \ Macuga \ Episode 2: The Show is Over
Onder leiding van Goshka Macuga

8 september – 31 december 2017

Opening: 7 september 2017

Goshka Macuga stelde al vroeg in haar gedachtewisseling met Ahmet Öğüt over de opzet van de tentoonstelling voor om hun beider werk te benaderen vanuit de begrippen 'vernietiging' en 'plotselinge verandering' en zo in de tentoonstelling-als-proeftuin reconstructieprocessen te verkennen. Met *Episode 2: The Show is Over* stelde Macuga de vraag in hoeverre vernietiging kan fungeren als kritiek, protest en commentaar op de huidige culturele situatie. Door de geste van vernietiging te omarmen, bouwde Macuga voort op een rijke geschiedenis van kunstenaars die in de loop der jaren destructie als onderwerp, concept of werkproces hebben opgevat.

Ondersteund door: Adam Mickiewicz Instituut

Publiek programma

ARTIST TALK

Kunstenaar Ahmet Öğüt in gesprek met
deeltjesfysicus Bilge Demirköz

16 juni 2017

In de loop van twee jaar heeft kunstenaar Goshka Macuga meerdere keren een bezoek gebracht aan de Europese Organisatie voor Nucleair Onderzoek (CERN) waar zij gesprekken met wetenschappers heeft gevoerd als onderdeel van haar lopende onderzoek naar verschillende vormen van onderzoek en samenwerking. Hier ontmoette ze professor Bilge Demirköz, die ze later introduceerde aan Ahmet Öğüt. Live-opgenomen bespraken Öğüt en Demirköz donkere materie als een onzichtbare kracht die alleen theoretisch toegankelijk is. De sessie transformeerde in een werk voor de tentoonstelling *Öğüt & Macuga*.

TENTOONSTELLINGSLEZINGEN

Gedurende de tentoonstelling *Öğüt & Macuga* gaven genodigde 'lezers' hun interpretatie, kritiek, analyse, vertaling en verstoring van de keuzes en methodes van Ahmet Öğüt en Goshka Macuga. Elke lezer reageerde op de tentoonstelling vanuit zijn of haar eigen achtergrond, waardoor de tentoongestelde werken op nieuwe, onverwachte manieren geïnterpreteerd konden worden.

Sara van der Heide (beeldend kunstenaar)

30 juni 2017

Laurie Cluitmans (onafhankelijk curator)

7 juli 2017

Binna Choi (directeur Casco, Utrecht)

28 juli 2017

Joep van Lieshout (beeldend kunstenaar)

22 september 2017

Dirk Snauwaert (directeur WIELS, Brussel)

20 oktober 2017

Charles Esche (directeur Van Abbemuseum, Eindhoven)

1 december 2017

“De tentoonstelling gaat dus niet om de viering van het politieke of kunst. Zelfs een heel esthetisch object kan zeer politiek worden door sociale en politieke veranderingen in de maatschappij. We moeten ons bewust zijn van onze positie en de mogelijkheid van een grote transformatie.”

Metropolis M, 11 juli 2017: 'We zijn geïnteresseerd in het aansnijden van de huidige politieke context' - In gesprek met Ahmet Öğüt & Goshka Macuga door Sietske Roorda

The Ten Murders of Josephine

Rana Hamadeh

Langlopend operaproject

3 november 2016 – 31 december 2017

Opening: 7 september 2017

Besloten studiegroep / Tentoonstelling /
Masterclass / Theaterproductie

Performance van Rana Hamadeh tijdens de première van *The Ten Murders of Josephine* bij Theater Rotterdam, Schouwburg, 2017. Fotograaf: Pieter Kers

Sisters in Crime: Murdering Josephine

Besloten studiegroep

3 november 2016 – 29 juni 2017

Sisters in Crime: Murdering Josephine was een besloten studiegroep die was samengesteld uit lezers met achtergronden in verschillende disciplines. Deze studiegroep vormde de basis voor het langlopende operaproject van kunstenaar Rana Hamadeh onder de titel *The Ten Murders of Josephine*.

The Ten Murders of Josephine

Tentoonstelling

8 september – 31 december 2017

Opening: 7 september 2017

The Ten Murders of Josephine manifesteerde zich in verschillende opeenvolgende uitingsvormen. Voorafgegaan door de studiegroep werd de tentoonstelling bij Witte de With gevolgd door een theaterproductie die in première ging bij Theater Rotterdam, Schouwburg (14 en 15 december 2017).

De tentoonstelling, opgevat als de 'fabriek' en de 'lopende band' waar de opera werd samengesteld, kon worden beschouwd als een levend, onophoudelijk veranderend geluidskampement bij Witte de With waarin de begrenzing van performance, spektakel en beleving voortdurend op de proef werd gesteld. Via een systeem van onderling verbonden en interactieve geluidszones kregen diverse personages en gebeurtenissen gestalte in een theaterproces dat zich voltrok in samenspel met een herhaaldelijk afgespeelde, zestig minuten durende muzikale begeleiding. Als gevolg van deze processen maakte Witte de With zelf deel uit van de opera.

Het project was qua vorm en omvang van theatrale, opera-achtige proporties. Het werd daardoor het meest grootschalige project van de in Rotterdam gevestigde kunstenaar Hamadeh tot nu toe. Het verbond verschillende lijnen uit haar doorlopende theoretische onderzoek met elkaar en belichaamde zo een belangrijk moment in haar veelzijdige praktijk.

In december 2017 won Rana Hamadeh de Prix de Rome voor deze nieuwe akte van haar operaproject.

Dramatizing the Spectacle

Masterclass, gevolgd door een *Exercise in Assembly* onder begeleiding van Grégory Castéra

12 oktober 2017

In de context van *The Ten Murders of Josephine* gaf Rana Hamadeh een masterclass onder de titel *Dramatizing the Spectacle*, gevolgd door de interactieve oefening *Exercise in Assembly*, die begeleid werd door Grégory Castéra, in 2017 Curatorial Fellow bij Witte de With.

The Ten Murders of Josephine

Theaterproductie

14 & 15 december 2017

Locatie: Theater Rotterdam, Schouwburg, Krijn Boon studio
De gelijknamige tentoonstelling bij Witte de With mondde uit in een theaterproductie.

Team: Defne Ayas, Natasha Hoare, Patrick C. Haas, Rosa de Graaf
Co-opdrachtgeverschap met: McaM (Ming Contemporary Art Museum) Shanghai
Co-productie met A.P.E (Arts Projects Era), Productiehuis Theater Rotterdam
Ondersteund door: Fonds 21, Gemeente Rotterdam, Mondriaan Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, AFAC (The Arab Fund for Arts and Culture)
Productieondersteuning: Lafayette Anticipations – Fondation d'entreprise Galeries Lafayette, In4Art Collection
Grafisch ontwerp: Boy Vereecken

“In een overrompelende kakofonische installatie sleept zij het publiek mee.”

Het Parool, 16 december 2017: *De stem die het verleden mist* door Jan Pieter Ekker

Kunsthalle for Music

Meerjarig project

4 november 2016 – 8 april 2018

Tentoonstelling bij Spring Workshop / Symposium bij Witte de With / Tentoonstelling bij Witte de With

Workshops tijdens het symposium *Music Is Not! A Conference On and Around the Kunsthalle for Music* op 26-27 mei 2017 bij Witte de With Center for Contemporary Art.
Fotograaf: Aad Hoogendoorn

Kunnen we ons een ruimte voorstellen voor muziek die buiten enig medium en voorbij het podium bestaat? Met deze vraag als vertrekpunt presenteert de Amerikaanse componist en kunstenaar Ari Benjamin Meyers de *Kunsthalle for Music*, ontwikkeld op basis van doorlopend onderzoek naar het oplossen van de afbakening tussen hedendaagse kunst en muziek.

Kunsthalle for Music kwam in 2016 tot stand in opdracht van Witte de With Center for Contemporary Art (Rotterdam) en Spring Workshop (Hong Kong). *An exposition, not an exhibition* door Ari Benjamin Meyers was te zien bij Spring Workshop, Hong Kong (11 maart – 1 april 2017), gevolgd door *Music is Not! A Conference On and Around the Kunsthalle for Music* bij Witte de With, Rotterdam (26 – 27 mei 2017). *Kunsthalle for Music* resulteert in januari 2018 in een tentoonstelling bij Witte de With waarvoor nieuwe werken in opdracht worden gemaakt.

Artistiek leider: Ari Benjamin Meyers
Oprichters: Ari Benjamin Meyers, Defne Ayas, Mimi Brown
Team: Rosa de Graaf, Christina Li, Anja Lindner, Samuel Saelemakers
Grafisch ontwerp: APFEL (A Practice for Everyday Life)

An exposition, not an exhibition

Tentoonstelling

11 maart – 1 april 2017

Locatie: Spring Workshop, Hong Kong

An exposition, not an exhibition werd ontwikkeld tijdens de twee residenties van Ari Benjamin Meyers bij Spring Workshop, in de zomer en herfst van 2016. Spring bevond zich in het laatste jaar van zijn vijfjarige bestaan. Het project was de eerste presentatie van het onderzoek naar, en de belangrijkste thema's voor, de *Kunsthalle for Music*. Het vloeide voort uit het werk van Ari Benjamin Meyers op het gebied van live muzikale performance, de vraagstukken rondom bijbehorende protocollen voor publiek, artiesten en instellingen, en de plaats van muziek in de context van de hedendaagse kunst.

Music Is Not! A Conference On and Around the Kunsthalle for Music

Symposium

26 en 27 mei 2017

Tijdens dit symposium werd een reeks fundamentele vragen over *Kunsthalle for Music* aan de orde gesteld, als voorbereiding op de opening van de tentoonstelling in januari 2018 bij Witte de With. Het programma bestond verder uit de audities voor het toekomstige ensemble van de *Kunsthalle for Music* en de open workshops door performers Sandhya Daemgen en Ayumi Paul en componisten Elena Rykova, Wojtek Blecharz en Jonathan Bepler.

Deelnemers: Armen Avanesian (filosoof, literair en politiek theoreticus), Jonathan Bepler (componist), Wojtek Blecharz (componist), Sandhya Daemgen (performer), Victoria Ivanova (schrijver en curator), Ari Benjamin Meyers (componist en artistiek directeur *Kunsthalle for Music*), Peter Osborne (professor moderne Europese filosofie), Ayumi Paul (performer), François Quintin (directeur Lafayette Anticipations), Marie-France Rafael (kunsthistoricus), Elena Rykova (componist), Jörn Schafaff (kunsthistoricus), Lisette Smits (curator)

“De tentoonstelling wordt dus niet ruimtelijk gedefinieerd, maar sociaal, door het ensemble dat muziek ter ore laat komen. Zo bestaat de beoogde tentoonstelling net als muziek alleen in wording, tijdens de uitvoering.”

Metropolis M, 21 oktober 2017: *Soundproof. Ruimte voor geluidskunst*, door Debbie Broekers

Para|Fictions

Meerjarig project

28 januari 2016 – 8 april 2018

Tentoonstellingen / Opdrachtenserie / Publicatie

Tentoonstellingsoverzicht Laure Prouvost, *the wet wet wanderer*, 2017. Fotograaf: Aad Hoogendoorn

Para|Fictions is een serie presentaties die zich richt op de overeenkomsten tussen literatuur en beeldende kunst in de hedendaagse cultuur. Als zowel kunst als literatuur vormen van denken zijn, wat ontstaat er of gaat verloren in kruisbestuivingen, vertalingen en interactie tussen de twee? Dergelijke vragen stonden centraal in een reeks van voortdurend onderzoek van tien kunstenaars in de tentoonstellingsruimte op de begane grond: Daniel Dewar & Grégory Gicquel, Calla Henkel & Max Pitegoff, Mark Geffriaud, Laure Prouvost, Oscar Santillan, Dineo Seshee Bopape, Lucy Skaer en Rayyane Tabet.

Ondersteund door: AMMODO, Institut français des Pays-Bas

Presentaties in 2017

the wet wet wanderer Laure Prouvost

27 januari – 2 april 2017

the wet wet wanderer vertrok vanuit een passage uit de zevendelige speelfilm van Laure Prouvost: *The Wanderer* (2012). Haar installatie veranderde de begane grond van Witte de With in een met inktvisinkt overgoten onderwaterbar met een wodkafontein. Door de manier waarop sculptuur, video en geluid verenigd werden in een ruimtevullende installatie, vloeide *the wet wet wanderer* logisch voort uit eerder werk van Prouvost. De inktvis, een oerwezen dat zowel papperige narigheid als de schoonheid van het water belichaamt, stond symbool voor eenzelfde tweeledigheid die de tentoonstelling eigen was. Prouvost is al langer gefascineerd door de inktvis en diens sterk verhoogde bewustzijn, dat miljoenen jaren op de mens vooruitgesneld is.

Met dank aan: carlier | gebauer, Berlijn;
Nathalie Obadia, Parijs / Brussel
Curator: Natasha Hoare

THE NUDE AND THE SAP Daniel Dewar & Grégory Gicquel

14 april – 9 juli 2017

De tekst *Eupalinos, of de Architect*, geschreven door de Franse dichter Paul Valéry als introductie voor de eerste editie van het magazine *Architectures* (1921), was de leidraad voor de tentoonstelling *THE NUDE AND THE SAP* door kunstenaarsduo Daniel Dewar en Grégory Gicquel. De getoonde werken ontsproten uit hun interesse in de vloeistoffen (water, urine, sap, olie) die vrijkomen bij de productie en bewerking van de gebruikte materialen. Doordat het dialogische aspect van creatie en kritiek werd benadrukt – een proces dat inherent is aan de praktijk van Dewar en Gicquel – kon Valéry's tekst gezien worden als manifest voor hun sculpturale proces. Met humor en in gedurfde beeldtaal doorbraken ze de grenzen van het pastorale en het 'bruut rustieke' van de zestiende-eeuwse kunst, om zo te komen tot een serie sculpturen die de spanningen en onderlinge relaties onderzocht tussen natuur en cultuur, materiaal en vorm, dierlijk en menselijk.

Curator: Samuel Saelemakers

Ah, my beautiful Venus! Rayyane Tabet

21 juli – 8 oktober 2017

In het kader van zijn bredere project rond de opgravingen van Max von Oppenheim in Syrië vervlocht Rayyane Tabet in deze toevoeging aan de serie *Para|Fictions* meerdere verhaallijnen met elkaar. Hij stelde op die manier een geschiedenis samen van de zogenaamde 'Venus van Tell Halaf', een neo-Hettitisch grafmonument in de vorm van een vruchtbaarheidsbeeld. Tabet breidde zijn literaire en associatieve onderzoek uit met een installatie waarin hij het verloop schetste van de verschillende cycli van onthulling, geweld en presentatie die deze specifieke sculptuur heeft doorgemaakt. Hij deed dit aan de hand van de sporen die de Venus heeft achtergelaten in literaire bronnen van Agatha Christie, Max von Oppenheim en André Malraux. De werkelijkheid lijkt in dit geval vreemder te zijn dan de fictie; gedurende duizenden jaren van opgravingen, vernietiging, reproductie en reconstructie lijkt de Venus van Tell Halaf zichzelf telkens opnieuw te verbeelden en uit te vinden.

Curator: Natasha Hoare

Lerole: footnotes *(The struggle of memory against forgetting)* Dineo Seshee Bopape

20 oktober 2017 – 8 april 2018

De Zuid-Afrikaanse kunstenaar Dineo Seshee Bopape verzorgde de achtste en laatste presentatie in de reeks *Para|Fictions*. In haar werk verbeeldt zij verhalen waarin het materiële en het ontastbare samenkomen. Voor haar installatie liet zij zich inspireren door schrijver James Baldwin, die bekendstaat om zijn lyrische proza en werk over de complexe druk die ras, seksualiteit en aanvaarding uitoefenen op sociaal en psychologisch vlak. Bopape overdenkt opstanden in pre-koloniaal Afrika en verzetsdaden als reactie op de Europese invasie. De installatie was opgebouwd uit baksteen, bladgoud en een geluidscompositie van verzamelde opnames van de quetzal, de vogel die zichzelf volgens de mythologie van het leven berooft wanneer hij wordt opgesloten. De roep van de quetzal werd vermengd met het geluid van de wateren die het Afrikaanse continent omarmen en die over de landmassa meanderen. Een belangrijk vertrekpunt voor Bopape was het verhaal over Sobukwe (1924–1978), de prominente Zuid-Afrikaanse dissident en de oprichter van het fel tegen de Apartheid gekante Pan-Afrikaanse Congres. Bij aankomst van de nieuwe (politieke) gevangenen op Robbeneiland, waar Sobukwe in afgelegen en eenzame opsluiting zat, nam hij een vuistvol aarde en stak deze omhoog als een eregroet aan de nieuwkomers. In de installatie werd dit gebaar verbeeld in klei, gevormd in de vuist van de kunstenaar en daarna gedroogd en gebakken tot steenharde sculpturen: de tastbare overblijfselen van een krachtsinspanning, van eigenaarschap en het potentieel van daadkracht.

Curator: Defne Ayas

Rotterdam Cultural Histories

Doorlopend samenwerkingsproject

Rotterdam Cultural Histories #12: Witte de With; What's in a name?, Witte de With Center for Contemporary Art 2017. Fotograaf: Aad Hoogendoorn

Rotterdam Cultural Histories is een samenwerking tussen Witte de With en TENT, waarmee de gemeenschappelijke wortels in Rotterdam worden verkend en zo de raakvlakken tussen beide programma's. De serie vignettes, kleine presentaties, brengt bijzondere documenten en materialen die in bibliotheken en archieven verborgen zijn onder de aandacht en werpt daarmee een blik op het recente culturele verleden van Rotterdam. In 2017 werden in totaal drie edities gerealiseerd, die elk een uniek kunstproject of -fenomeen in Rotterdam centraal stelden. De presentaties vinden plaats in de gezamenlijke ruimte van Witte de With en TENT op de eerste verdieping van de Witte de Withstraat 50.

Rotterdam Cultural Histories is opgezet door Defne Ayas (voormalig directeur Witte de With) en Mariette Dölle (voormalig artistiek leider TENT).

Presentaties in 2017

Rotterdam Cultural Histories #10: Naum Gabo

27 januari - 28 mei 2017

Rotterdam Cultural Histories #10 gaf een impressie van de geschiedenis van de titelloze sculptuur van de Russisch-Amerikaanse kunstenaar Naum Gabo (1890 - 1977). De sculptuur op de Rotterdamse Coolingsingel is het grootste constructivistische kunstwerk dat ooit in de openbare ruimte is geplaatst. 'Het ding' of 'de gestileerde bloem' zoals het werk van 26 meter hoog en 40.000 kilo zwaar ook wel wordt genoemd, was indertijd hét icoon van moderniteit op de moderne Coolingsingel. In 2011 werden het pand van de Bijenkorf en het kunstwerk tot rijksmonument uit de wederopbouwperiode verklaard. De sculptuur verkeert al jaren in deplorabele staat en er wordt dan ook al lang gesproken over restauratie. In 2017 is deze van start gegaan, gelijktijdig met de langverwachte herinrichting van de Coolingsingel. Met het terugwinnen van de publieke ruimte van deze centrale ader in de stad, kan de rol van de Gabo als landmark in ere worden hersteld. In de aanloop naar de restauratie van de sculptuur toonde *Rotterdam Cultural Histories #10* voorontwerpen, beeldmateriaal van de onthulling en documentatie van diverse restauraties die door de jaren heen zijn uitgevoerd.

Deze editie was georganiseerd in nauwe samenwerking met Sculpture International Rotterdam.

Samenstelling en onderzoek: Wendy van Slagmaat-Bos, Sannetje van Haarst
Bruiklenen: Chris van der Meulen, The Gabo Trust, Rutger Morelissen, Rick Vermeulen, Stadsarchief Rotterdam
Met speciale dank aan: Atelier Lek, Dees Linders, de Bijenkorf Nationaal Archief, Nederlands Fotomuseum, Philip Serck, Stadsarchief Amsterdam

Rotterdam Cultural Histories #11: Disclaim the street

1 juni - 27 augustus 2017

In *Rotterdam Cultural Histories #11: Disclaim the street* schetste Navin Thakoer een beeld van de geschiedenis van de Rotterdamse hiphopcultuur. Al 40 jaar is hiphop in beweging: steeds verschuift wat het claimt te zijn, welke plekken tot haar domein behoren, wat voor stemmen ertoe doen. Hetzelfde geldt voor de hiphop-geschiedenis: die laat zich niet vertellen als één verhaal waarin alle spelers zich herkennen, maar is zelf het onderwerp van uiteenlopende claims en van doorlopende intense discussie.

Thakoer maakte de discussie rondom hiphop en haar erfenissen zichtbaar door een oproep op sociale media te plaatsen en te vragen: Wie zijn de legendarische Rotterdamse hiphoppers en waarom? Onderdeel van *Disclaim the street* is de documentaire *Walkmen - The history of Roffadamn hiphop* (2002, 70 min.) van de Rotterdamse artiest, producer en labeleigenaar Mike Redman in samenwerking met editor Victor Vroegindewij. *Walkmen* vertelt door middel van zeldzame archiefbeelden en interviews met Rotterdamse kopstukken over de Rotterdamse hiphopscene van 1979 - 2001.

Samengesteld door: Navin Thakoer
Deelnemers: Mike Redman, Victor Vroegindewij

Rotterdam Cultural Histories #12: Witte de With; What's in a name?

8 september 2017 - 28 januari 2018

Witte de With Center for Contemporary Art werd in de zomer van 2017, in het proces rond het project *Cinema Olanda: Platform*, uitgedaagd om stil te staan bij de nalatenschap van de naam van de instelling. De programmeurs van het platform stelden in de aanloop naar het project, en later in een open brief aan het instituut, de vraag: 'Wat houdt het voor een witte instelling in om onder de noemer Witte de With zogenaamd 'kritisch' te werken?' *Rotterdam Cultural Histories #12: Witte de With; What's in a name?* was gewijd aan een deel van die vraag. Met een historische verkenning probeerden we om zowel het handelen van de bij koloniale uitbuiting betrokken Nederlandse admiraal Witte Corneliszoon de With (1599 - 1658) aan het licht te brengen als een toelichting te geven op de beweegredenen achter de naamgeving van de straat in de negentiende eeuw en van de instelling zevenentwintig jaar geleden. We wilden daarnaast de ruimte bieden voor openbare reacties op de vraag of Witte de With Center for Contemporary Art van naam zou moeten veranderen. Als onderdeel van *Rotterdam Cultural Histories #12: Witte de With; What's in a name?* werden er 15 openbare lunches gehost door medewerkers. Tijdens deze lunches werd het onderzoek naar de naam van het instituut en de bijbehorende vraagstukken voortgezet.

Dit project is tot stand gekomen met bijdragen van medewerkers uit verschillende afdelingen van Witte de With.

WDW25+ / Archive Doorlopend project

Het project WDW25+ is in 2016 ontwikkeld als vervolg op het vijftienvijftigjarige jubileum in 2015 en heeft tot doel de tentoonstellingsgeschiedenis van Witte de With in kaart te brengen. Op de derde verdieping van Witte de With is vanaf 2017 een permanente fysieke ruimte voor het archief met twee werkplekken gemaakt voor een intern team, versterkt door archeologe Marjolijn Kok, dat blijft doorwerken aan WDW25+. Tot nu toe zijn de documenten van de eerste vijf jaar van Witte de With overgezet in archiefwaardige binders en dozen. Dit proces gaat door tot alle documenten archiefwaardig bewaard worden.

Op 1 mei 2017 is een deel van het archief (tot en met 2011) overgedragen aan het Stadsarchief Rotterdam. Het gaat om bestuursstukken, jaarverslagen, subsidie-aanvragen, artikelen in de (inter)nationale media, educatiebladen, ansichtkaarten uitgegeven door Witte de With en posters. Deze zijn nu voor het publiek toegankelijk.

In 2017 is er 17 keer een extern verzoek voor informatie over tentoonstellingen bij Witte de With binnengekomen. Deze verzoeken komen van over de hele wereld en worden vooral gedaan door onderzoekers en studenten. Twee verzoeken kwamen van studio's van voormalige exposanten bij Witte de With. Het betreft de Allan Sekula Studio (Los Angeles) en Julião Sarmiento (Portugal). De tentoonstellingen waarnaar gevraagd wordt omspannen alle periodes van Witte de With van 1991 t/m 2016. Het digitale archief is ontworpen en ingericht op een nieuwe server. De dia's van de eerste tentoonstellingen bij Witte de With tot begin 2002 zijn gedigitaliseerd.

Educatie & talentontwikkeling

Door een uitgebreid educatieprogramma brengt Witte de With kinderen, scholieren, studenten en volwassenen op stimulerende, toegankelijke en verdiepende wijze in dialoog met actuele kunst. Centraal staat het directe contact met kunst, kunstenaars en andere kunstprofessionals. Interactie en actieve deelname zijn kernbegrippen bij alle educatieve activiteiten en projecten, wat betekent dat wordt aangesloten bij leeftijd, kennisniveau, kunstervaring en interesse van de deelnemers. Voor zowel beginners als professionals biedt Witte de With een platform voor kunst, theorie en wetenschap, met als doel een brug slaan tussen verschillende manieren van de wereld zien en beleven.

Voortgezet onderwijs

In 2017 is het aanbod van Witte de With voor het voortgezet onderwijs uitgebreid met de workshop *De Waarheid Voorbij*. Daarnaast is met ondersteuning van Fonds 21, Janivo Stichting en een particuliere donatie een ambitieuze doorontwikkeling ingezet van het succesvolle programma *100% Hedendaags*. Dit zowel om het programma te verdiepen als om *100% Hedendaags* te laten uitgroeien tot hét hedendaagse kunstplatform voor scholen. Om aan de wensen en behoeften vanuit het onderwijs te voldoen, werken we nauw samen met docenten. Samen met het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam is een programma geïnitieerd om een Rotterdams CKV model te ontwikkelen, met als doel toonaangevende educatieprojecten mogelijk te maken die kunst een plek geven in het curriculum van het voortgezet onderwijs.

Hoger onderwijs

Studium Witte de With is het platform van Witte de With voor het hoger onderwijs, gericht op kunst, theorie en wetenschap. Het is een plek voor studenten, professoren, onderzoekers, kunstenaars en iedereen die geïnteresseerd is in onafhankelijk denken over kunst en maatschappij. Het aanbod van *Studium Witte de With* bestond in 2017 uit activiteiten als lezingen, debatten en workshops. Deze werden georganiseerd met partners waaronder Erasmus University College en Erasmus School of History, Communication & Culture. Met het programma *Class of '17* droegen studenten actief bij aan het programma van *Studium Witte de With*. Dit peer-to-peer educatieprogramma had deelnemers van onder meer de ArtScience Interfaculty Den Haag, de Reinwardt Academie, Universiteit Leiden, het Piet Zwart Instituut en de Willem de Kooning Academie.

Talentontwikkeling

Naast educatie- en talentontwikkelingsprojecten binnen onderwijsverband bood Witte de With specifieke projecten gericht op jonge professionals. In dit kader zijn masterclasses gegeven door kunstenaars waaronder Judy Radul en Rana Hamadeh. Met *Across the Board* bracht Witte de With jonge leiders uit de kunsten, de politiek en het bedrijfsleven samen. Dit initiatief is gericht op het faciliteren van dialoog tussen talent uit het brede culturele veld. De Nederlandse en internationale deelnemers aan het programma van 2017 vertegenwoordigden de publieke en private sector, en profielen van zelfstandige makers en museumprofessionals tot fondsenwervers en beleidsmedewerkers uit onder meer de beeldende kunst, podiumkunsten, architectuur en (wetenschappelijk) onderwijs.

Evaluatie

Educatieprogramma's van Witte de With worden proactief geëvalueerd met betrokken opleidingen en deelnemers. Dit door middel van feedback sessies en in het geval van *100% Hedendaags* een klankbordgroep met betrokken docenten.

Curatorial Fellowship 2017

Sinds 2013 nodigt Witte de With jaarlijks een Curatorial Fellow uit voor een onderzoek binnen het instituut. Fellows worden door de directeur geselecteerd op basis van hun gedegen en kritische intellectuele kennis, gerelateerd aan het programma van Witte de With. Iedere Fellow brengt diens eigen expertise naar het instituut en genereert daarmee een kruisbestuiving tussen hedendaagse kunst en onderzoek op het gebied van sociale en exacte wetenschappen.

Curatorial Fellow in 2017 was Grégory Castéra. Zijn onderzoek naar de notie van samenkomst, of 'Assembly', was onderwerp van de conferentie op 22 april 2017. Deze conferentie vond plaats in het verlengde van de tentoonstelling van Eric Baudelaire. In de context van *The Ten Murders of Josephine*, de solotentoonstelling van Rana Hamedeh, presenteerde Witte de With op 12 oktober 2017 een masterclass door de kunstenaar onder de titel *Dramatizing the Spectacle*, gevolgd door de interactieve oefening *Exercise in Assembly*, die begeleid werd door Castéra. Grégory Castéra (1981) is als curator gevestigd in Parijs. Zijn praktijk is hoofdzakelijk gericht op institutioneel experiment, samenwerking, discussie en het samenstellen en presenteren van onderzoek. Met Sandra Terdjman begon hij in 2013 *Council*, een organisatie voor curatorschap, onderzoek en producties dat kunstenaars en projecten steunt die zich richten op het vernieuwen van de vertegenwoordiging van maatschappelijke vraagstukken.

Kiljoy is vrolijk & maaiësticum: identiteit, de blinde symbool, 'head in Series 2017, georganiseerd door de studenten van de Minor Critical Studies aan de Willem de Kooning Academie, met Patricia Kaarsenhout (kunstenaar en cultureel activist), Wouter Gompers (Professor Klinische Psychologie Universiteit Maastricht), Fabienne Zuijdam (kunstenaar) en Ivana Adjevic-Poku (Research Professor Culturele Diversiteit), Fotografie: Aad Hoogendoorn.

Bijzondere educatieprojecten in 2017

CLASS OF '17

Studium Witte de With - Class of '17 is de derde editie van een peer-to-peer initiatief. Jaarlijks nodigen we een selecte groep studenten van verschillende opleidingen in het hoger onderwijs uit, om een co-programmerings-team door en voor studenten te vormen. Samen onderzoeken zij de mogelijkheden van kunst en kunsteducatie, om een brug te slaan tussen het werkveld en de curricula in het hoger onderwijs. De studenten van *Class of '17* organiseerden onder meer een tweedaags programma waarin zij de tentoonstelling *the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera* van kunstenaar Judy Radul vanuit het perspectief van gender en het lichaam onderzochten, met diverse gastsprekers en kunstenaarsbijdragen.

JEUGD VAKANTIEPASPOORT 2017

Dit jaar was er tijdens de zomervakantie voor kinderen van 4 t/m 12 jaar en hun begeleiders de mogelijkheid Witte de With op een bijzondere manier te beleven in het kader van het Jeugd Vakantiepaspoot. Gedurende de zomer lag een gereedschapskist vol opdrachten te wachten op onze jongste bezoekers. Hoe werkt kunst? En is kunst werk? Vertrekkend vanuit deze vragen gingen deelnemers samen aan de slag in de tentoonstelling.

DID YOU TRY TURNING IT OFF AND ON AGAIN?

Studium Witte de With presenteert diverse programmering in nauwe samenwerking met partners uit het hoger onderwijs. Zo organiseerden we in samenwerking met de Erasmus School of History, Communication & Culture het event *Did you try turning it off and on again?* met een keynote lezing door kunstcriticus Jörg Heiser over de invloed van kunst op maatschappelijke veranderingen in de post-truth society, en andersom. Voorafgaand presenteerden studenten van het Honours Programme van ESHCC de bevindingen van het onderzoek dat zij uitvoerden in samenwerking met verschillende cultuurpartners in Rotterdam.

ACROSS THE BOARD

Across the Board werd in 2016 gestart als platform voor professionele ontwikkeling op het snijvlak van de kunsten met het publieke en het private domein. In deze tweede reeks masterclasses en expertsessies geleid door gast-tutores werkte een groep ambitieuze professionals uit de kunsten, het bedrijfsleven en de politiek in 2017 samen om de gedeelde waarden tussen hun verschillende werkvelden/domeinen te duiden en waar nodig te herzien, om zo te komen tot een meer veelzijdige en genuanceerde werkwijze voor het gehele culturele veld.

Jeanne Gaakeer
Culture and Language
6 oktober 2017

Viktor Misiano
Curatorial Practice Throughout Shifting Cultural Landscapes
20 oktober 2017

Interdisciplinaire expert sessie
Met Janpier Brands, Pepijn Kuyper, Elma van Boxel
3 november 2017

Tom Cummings
Leading Creativity and Transformation: Ways of Leveraging and Monetizing our work and practices
17 november 2017

Tirzo Martha
Art, Ideals, and Activism
1 december 2017

Hedy D'Ancona
Culture and Politics
15 december 2017

Deelnemers: Andrea Abbatangelo (kunstenaar), Katrien Devroe (beleidsmedewerker Ministerie van Cultuur van de Vlaamse Overheid), Tanja Elstgeest (directeur Productiehuis Theater Rotterdam), Lore Gablier (program officer European Cultural Foundation), Katharina Grosser (head development NEMO Science Museum), Alexandra Landré (onafhankelijk curator, tutor KABK Den Haag), Nicolle van Lith (beleidsmedewerker podiumkunsten en cultuureducatie Provincie Limburg), Nicola Mullenger (program officer European Cultural Foundation), Laurence Judith Ostyn (trainee Museumvereniging), Zoë Sawyer (onafhankelijk curator, *creative practitioner*), Bente Spigt (network/friends manager Het Nieuwe Instituut), Brenda Tempelaar (kunstenaar, criticus), Lise van Zaalen (coördinator AKV | St.Joost Master Institute, onderzoeker Platform BK)

Publicaties

Publicaties zijn een essentieel onderdeel van de artistieke activiteiten van Witte de With. Het uitgangspunt is dat boeken een uniek medium zijn: ze onderscheiden zich van tentoonstellingen en evenementen, kunnen een groot publiek bereiken en bezitten een blijvende waarde als archief van de activiteiten van zowel schrijvers, kunstenaars en curatoren als vormgevers, redacteuren en lezers.

De Best Verzorgde Boeken 2017

Ieder jaar presenteren het Stedelijk Museum Amsterdam en de Stichting De Best Verzorgde Boeken de mooiste boeken van het afgelopen jaar. In 2017 zijn twee publicaties die zijn uitgebracht door Witte de With door de vakjury geselecteerd voor De Best Verzorgde Boeken 2017: *WdW Review: Arts, Culture and Journalism is Revolt, Vol. 1 (2013-2016)* en *WERE IT AS IF - Beyond An Institution That Is*. Uit de 342 inzendingen uit 2017 zijn in totaal 33 boeken geselecteerd. De boeken zijn beoordeeld op hun onderscheidend vermogen op het terrein van inhoud, ontwerp, beeldbehandeling, typografie, materiaalkeuze, druk en bindwijze.

Boekenbeurzen Witte de With Publishers

Ghent Art Book Fair
5-6 mei 2017

New York Art Book Fair
22-24 september 2017

Friends With Books Art Book Fair, Berlijn
22-24 september 2017

Boekpresentaties 2017

WDW REVIEW: ARTS, CULTURE, AND JOURNALISM IN REVOLT VOL. 1 (2013-2016) & VOL. 1.1 (2016-2017)
13-14 mei 2017
Met Defne Ayas en Adam Kleinman
Locatie: Fast Forward Festival, medegeorganiseerd door Creative Time, Athene

WDW REVIEW: ARTS, CULTURE, AND JOURNALISM IN REVOLT VOL. 1 (2013-2016) & VOL. 1.1 (2016-2017)
18 december 2017
Met Defne Ayas, Orit Gat, Adam Kleinman en Ana Teixeira Pinto
Locatie: Pro QM, Berlijn

WERE IT AS IF - BEYOND AN INSTITUTION THAT IS
24 september 2017
Met Bik Van der Pol
Locatie: Classroom, Printed Matter NY Art Book Fair

26 oktober 2017
Met Bik Van der Pol
Locatie: PrintRoom's Pick bij NY Art Book Fair, PrintRoom, Rotterdam

16 november 2017
Met Bik Van der Pol en Bardhi Haliti
Locatie: San Serriffe, Amsterdam

HOW TO GATHER ACTING RELATIONS, MAPPING POSITIONS
21 september 2017
Met Marie Egger, Anna Jermolaewa en Anastasiya Yarovenko
Locatie: Kunsthalle Wien, Wenen tijdens Vienna Contemporary

11 december 2017
Locatie: V-A-C Foundation, Moskou

20 december 2017
Gehost door M HKA
Locatie: Cinema Zuid, Antwerpen

Publicaties verschenen in 2017

WDW REVIEW: ARTS, CULTURE, AND JOURNALISM IN REVOLT VOL. 1 (2013-2016) & VOL. 1.1 (2016-2017)

Deze publicatie in twee delen is een bloemlezing van de ideeën en reflecties die zijn gepubliceerd op Witte de With's online platform *WdW Review* sinds de oprichting hiervan in 2013 en tot 2017. De vier secties van het platform – *Desks*, *Think*, *Image* en *Sediments* – zijn nu samengebracht in twee gedrukte verzamelingen essays, cartoons en beeldbespiegelingen.

Redactie: Defne Ayas, Adam Kleinman
Bijdragen van: Naim Al Khatib, Natalia Antonova, Sarnath Banerjee, Maria Barnas, Adam Bobbette, James Bridle, Ilya Budraitskis, Evan Calder Williams, Maria Chehonadskih, Tyler Coburn, Stephen Crowe, Ekaterina Degot, Sarah Demeuse, Övül Ö. Durmuşoğlu, Ben Eastham, Yasmine El Rashidi, Tristan Garcia, Orit Gat, Natasha Ginwala, Annie Godfrey Larmon, Patrick Goddard, Jacqueline Hassink, Clemens Jahn, Gabriela Jauregui, Ruchir Joshi, Natalie Kane, Angie Keefer, Stefan Keidel, Adam Kleinman, Erden Kosova, Sholem Krishtalka, Emily LaBarge, Patrick Langley, Quinn Latimer, Ksenia Leonova, Natasha Marie Llorens, Jessica Loudis, Guy Mannes-Abbott, John Menick, Naeem Mohaiemen, Alexander Morozov, Pedro Neves Marques, Ingo Niermann, Ou Ning, Vincent Normand, Alexandra Novozhenova, Ana Ofak, Dan Perjovschi, Bertrand Prévost, Nina Power, Hans-Jörg Rheinberger, Theodor Ringborg, Pablo Rojas, Binnaz Saktanber, Mohammad Salemy, Willem Schinkel, Matthew Schum, Alev Scott, Benedict Seymour, Avinoam Shalem, Mariana Silva, Stephen Squibb, Ana Teixeira Pinto, Danna Vajda & Winnie T. Frick, Yanis Varoufakis, Julia Weist, Elvia Wilk, Kate Zambreno, Vivian Zihel, Amy Zion, Tirdad Zolghadr
Redactie (online): Orit Gat
Publicatie coördinatie: Wendy van Slagmaat-Bos, Maria-Louiza Ouranou
Tekstredactie: Marnie Slater
Beeldredactie: Frank van der Stok (2013-2015), Pedro Neves Marques (2016-2017)
Ontwerp: Studio Remco van Bladel
Uitgever: Witte de With Center for Contemporary Art
Drukker: UNICUM | Gianotten, Printed Media
ISBN Vol. 1: 978-94-91435-47-8
ISBN Vol. 1.1: 978-94-91435-53-9
Prijs Vol. 1: € 29
Prijs Vol. 1.1: € 12

HOW TO GATHER, ACTING RELATIONS, MAPPING POSITIONS

De publicatie volgt op de 6e Moskou Biënnale voor Hedendaagse Kunst 2015: een tiendaags programma over verzamelen. *How To Gather, Acting Relations, Mapping Positions* brengt bijdragen van een opmerkelijke groep culturele en wetenschappelijke vakmensen samen die reflecteren op de voorwaarden om conflicten waarmee we geconfronteerd worden in onze hyper-verbonden geglobaliseerde wereld te overwinnen.

Redactie: Defne Ayas, Bart de Baere, Marie Egger, Nicolaus Schafhausen
Bijdragen van: Keren Cytter, Hanne Lippard, Sergey Bratkov, Liam Gillick, Li Mu, Tzu Nyen Ho, Weng Choy Lee, Johanna van Overmeir, Peter Wächtler, Jimmie Durham, Donna Kukama, Mián Mián, Honoré d'O, Qiu Zhijie, Anastasiya Yarovenko, Birdhead, Gleb Berg, Konstantin Zvezdochotov, Gabriel Lester, Vaast Colson, Andrey Kuzkin, Isa Genzken, Vanessa Joan Müller, Anna Jermolaewa, Leon Kahane, Nástio Mosquito, Saädane Afif, Rana Hamadeh, Ilya Budraitskis, Taus Makhacheva, Eyal & Ines Weizman, Alevtina Kokhadze, Ackbar Abbas, Simon Denny, Mariana Mazzucato, Yanis Varoufakis, Almagul Menlibayeva, Ulrike Guérot, Robert Menasse, Saskia Sassen, Pascal Gielen, Fedor Dubinnikov, Flaka Haliti, Babi Badalov, Maria Theresa Alves, David Polzin, Evgeny Granilshchikov, Jon Rafman, Michelangelo Pistoletto, Burak Arikan, u/n multitude, Maarten Vanden Abeele, Otto Snoek, Els Dietvorst, Anatoly Osmolovsky, Maya van Leemput, Katja Novitskova, Alexander Ugay, Ricardo Brey, Anne-Mie van Kerckhoven
Associate redactie & publicatie coördinatie: Maria-Louiza Ouranou
Tekstredactie: Ben McGarr, Evgenia Shestova
Ontwerp: Ayumi Higuchi
Uitgevers: Kunsthalle Wien, M HKA - Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen, V-A-C Foundation Moskou, Witte de With Center for Contemporary Art
Drukker: Tallinn Book Printers
ISBN: 978-59906-255-70
Prijs: € 28

THE MUSIC OF RAMÓN RAQUELLO AND HIS ORCHESTRA & OTHER STORIES

The Music of Ramón Raquello and his Orchestra & Other Stories is een kunstenaarsboek van Eric Baudelaire dat onderzoek, beelden en teksten samenbrengt die de Parijse kunstenaar hebben geïnformeerd tijdens zijn werkproces. De publicatie volgt op de grote monografische presentatie van Eric Baudelaire, *The Music of Ramón Raquello and his Orchestra* bij Witte de With (27 januari - 21 mei 2017) en Tabakalera (23 juni - 15 oktober 2017).

Redactie: Natasha Hoare
Ontwerp: Kristin Metho
Uitgevers: Tabakalera International Centre for Contemporary Culture, Donostia / San Sebastián, Witte de With Center for Contemporary Art
Drukker: UNICUM | Gianotten, Printed Media
ISBN: 978-94-91435-50-8
Prijs: € 26

WERE IT AS IF - BEYOND AN INSTITUTION THAT IS

Deze publicatie neemt de tentoonstelling *WERE IT AS IF* van Bik Van der Pol, die in 2016 te zien was bij Witte de With, als case study en uitgangspunt.

Redactie: Defne Ayas, Bik Van der Pol
Bijdragen van: Manuel Borja-Villel, Marianna Hovhannisyán, Brian Kuan Wood, Doreen Mende, Peter Osborne, Elizabeth A. Povinelli, Samuel Saelemakers, Terry Smith, Ana Teixeira Pinto
Associate redactie: Maria-Louiza Ouranou, Samuel Saelemakers
Publicatie coördinatie: Maria-Louiza Ouranou
Ontwerp: Bardhi Haliti
Uitgever: Witte de With Center for Contemporary Art
Drukker: UNICUM | Gianotten, Printed Media
ISBN: 978-94-91435-49-2
Prijs: € 29

SPECULATIVE ART HISTORIES ANALYSIS AT THE LIMITS

Dit boek biedt een genealogie van speculatieve kunstgeschiedenis en een experimenteel en provocerend discours van nieuwe kunstgeschiedenissen. *Speculative Art Histories* volgt op de gelijknamige leesgroep en het symposium in 2013, georganiseerd door Samuel Saelemakers (Curator, Witte de With) en Sjoerd van Tuinen (Assistent Professor Filosofie, Erasmus University Rotterdam).

Redactie: Sjoerd van Tuinen, Samuel Saelemakers
Bijdragen van: Armen Avanesian, Erik Bordeleau, Adi Efal, Francis Halsall, Fleur Courtois-l'Heureux, Bram Ieven, Vlad Ionescu, Sarah Kolb, Bertrand Prévost, Andrej Radman, Samuel Saelemakers, Elisabeth von Samsonow, Lars Spuybroek, Kerstin Thomas, Sjoerd van Tuinen, Kamini Vellodi
Ontwerp: Edinburgh University Press Ltd
Uitgevers: Edinburgh University Press Ltd, Witte de With Center for Contemporary Art
Drukker: CPI Group
ISBN: 978-1-4744-2104-1 (hardback)
ISBN: 978-1-4744-2106-5 (web-ready PDF)
ISBN: 978-1-4744-2105-8 (paperback)
ISBN: 978-1-4744-2107-2 (epub)
Prijs: € 15

A large red halftone pattern covers the left half of the page. The pattern consists of small, closely spaced dots that create a textured, grid-like appearance.

Communicatie & Cultureel onder- nemerschap

Communicatie

Op het gebied van communicatie, marketing en verslaglegging door de pers werd 2017 gekenmerkt door aandacht voor uiteenlopende onderwerpen. Niet alleen omwille van het artistieke programma kwam Witte de With veelvuldig in het nieuws, maar ook vanwege berichtgeving over de directeurswisseling per januari 2018 en het voornemen om een verandering aan te brengen in de naam van het instituut.

Het (leren) kennen van het publiek blijft onverminderd belangrijk voor Witte de With, een speerpunt dat ook in het beleidsplan 2017-2020 is opgenomen. Structureel publieksonderzoek maakt het mogelijk om de communicatiestrategie en de service aan onze bezoekers te verbeteren.

De stad Rotterdam is al enkele jaren bezig aan een opmars op de internationale toeristenmarkt. Een ontwikkeling waarvan ook Witte de With, gevestigd in de onder zowel inwoners als bezoekers populaire Witte de Withstraat, de vruchten plukt. Daarnaast gaat het instituut op regelmatige basis samenwerkingsverbanden aan om het netwerk en bereik te vergroten. We spelen in een vroeg stadium in op grootschalige evenementen die plaatsvinden in de stad, zoals het International Film Festival Rotterdam (IFFR) en de Art Rotterdam Week. Daarnaast wordt een groeiende groep kunst- en cultuurliefhebbers bereikt via Kunstblock, de samenwerkende cultuurinstellingen in het kunstkwartier van Rotterdam. Het groeiende persnetwerk wordt actief onderhouden, ook dankzij journalisten uit het buitenland die in het kader van city-marketing via Rotterdam Partners naar de stad komen. Het project *Cinema Olanda: Platform* met Wendelien van Oldenborgh, onderdeel van het satellietprogramma van haar presentatie in het Nederlandse paviljoen op de Biënnale van Venetië, bood Witte de With bij uitstek een kans om een internationaal publiek van kunstliefhebbers te bereiken.

Doelgroepen en publieksbereik

Witte de With richt zich op een internationaal, nationaal en regionaal publiek. Deze gedifferentieerde groep deelnemers wordt op verschillende manieren en op diverse wijze bij onze programma's betrokken. Onder publieksbereik verstaan wij niet alleen de bezoekers die wij ontvangen in ons gebouw, in 2017 35.450, maar ook het publiek dat onze satellietprojecten op andere locaties (landelijk en wereldwijd) bezoekt, online via live-streams onze symposia en lezingen volgt, of ons online journal *WdW Review* leest. Daarmee genereren wij jaarlijks een off- en online publiek van tienduizenden mensen.

Middelbare scholieren en studenten van het voortgezet onderwijs uit de regio komen naar Witte de With voor speciale rondleidingen, masterclasses en workshops. Ook

betrekken wij nieuwe doelgroepen bij onze programmering door verbindingen te leggen met het thema van onze presentaties. Het resultaat is een gemêleerd publiek dat niet alleen varieert in interesse, maar ook in leeftijd en achtergrond. De Code Culturele Diversiteit dient hierbij als uitgangspunt. Hoofddoel is het vergroten van het publieksbereik voor eigentijdse kunst, op basis van een (inter)nationale marketingstrategie gericht op kwaliteit en een lokale strategie gericht op gastvrijheid. Twee belangrijke instrumenten om dit doel te bereiken zijn de tweetalige online communicatie (Nederlands en Engels) en de doorlopende zichtbaarheid van het programma in de eigen stad Rotterdam. Waar mogelijk wordt ingezet op communicatiemiddelen in andere grote steden in Nederland en op platforms in het buitenland. Zo werd in 2017 promotiemateriaal voor het project *Cinema Olanda: Platform* verspreid onder bezoekers van de Biënnale van Venetië.

Naast een breder publiek van cultureel geïnteresseerden, leerlingen uit het voortgezet en hoger onderwijs en (internationale) toeristen, heeft Witte de With een groot bereik onder een meer gespecialiseerde publieksgroep van kunstprofessionals. Zij zijn als kunstenaar, curator, wetenschapper, theoreticus of criticus nauw betrokken bij de hedendaagse kunst of volgen een beroepsopleiding in die richting. Deze groep draagt bij aan de reputatie en kwaliteit van het instituut en is één van de krachten in Witte de With's programma en publieksbenadering. Om deze groep te informeren en aan ons te binden worden op relevante websites en in vakliteratuur advertenties geplaatst en worden regelmatig e-mailings gestuurd naar ons adressenbestand, dat groeit naarmate meer bezoekers van de tentoonstellingen en activiteiten hun gegevens achterlaten.

Bezoekersonderzoek

Sinds september 2015 maakt Witte de With gebruik van het continu bezoekersonderzoek van Hendrik Beerda. Andere databronnen zijn de bezoekgegevens van Museumkaarthouders en postcodegegevens van bezoekers. Deze laatste worden door alle cultuurpartners in Rotterdam verzameld in opdracht van Rotterdam Festivals, die vanaf 2017 jaarlijks een analyse van deze gegevens maakt aan de hand van het Mosaic-doelgroepenmodel om zo de acht belangrijkste Rotterdamse doelgroepen voor cultuur in kaart te brengen.

Uit het publieksonderzoek van Hendrik Beerda blijkt dat het publiek van Witte de With als volgt kan worden gekenmerkt (bezoekers in het kader van educatieprogramma's en rondleidingen niet meegenomen):

- relatief jong: 42% van de algemene bezoekers is tussen de 18 en 30 jaar oud (vs. 22% en 16% in segment en sector; respectievelijk musea en kunstmusea);

- vaak opinieleader: 32% (vs. 15% en 11% in segment en sector);
- waardeert Witte de With met name om het vernieuwende en onderscheidende programma, respectievelijk 48% (vs. 20% en 16% in segment en sector) en 48% (vs. 30% en 27% in segment en sector);
- vindt dat Witte de With het best omschreven wordt met de eigenschappen 'gedurfd' en 'non-conformistisch', respectievelijk 40% (vs. 17% en 14% in segment en sector) en 42% (vs. 13% en 8% in segment en sector);
- vindt in 25% van de gevallen dat Witte de With significant bijdraagt aan het belang voor bezoek aan Rotterdam.

41% van de bezoekers komt specifiek af op het actuele aanbod van tentoonstellingen of publiek programma. Het educatieve programma werd in 2017 beoordeeld met een 9.0 en ons publieke programma werd gemiddeld beoordeeld met een 7.8.

Op basis van de uitkomsten van het bezoekersonderzoek in 2017 kan worden gesteld dat de herkomst van het Witte de With-publiek als volgt is samengesteld:

- publiek woonachtig in Rotterdam: 11.504 (26%)
- publiek woonachtig in de regio: 1.823 (5%)
- publiek woonachtig overig Nederland: 14.816 (46%)
- publiek woonachtig in het buitenland: 7.308 (23%)

Na ruim twee jaar publieksonderzoek kan een aantal conclusies worden getrokken. Zo blijkt het bezoekersprofiel min of meer ongewijzigd jong, opinieleader en grotendeels

afkomstig uit Rotterdam. Het overgrote deel is hoogopgeleid en komt met vrienden of partner. Ook is het Witte de With-publiek bijzonder cultureel onderlegd. Deze uitkomsten worden meer en meer gebruikt om gericht marketing te bedrijven. Niet alleen door juist onze trouwe bezoekers onder de Rotterdammers te blijven adresseren, onze ambitie is ook om in andere steden een vergelijkbare doelgroep aan te spreken. Onder meer door ons promotiemateriaal te distribueren op steeds meer verschillende soorten locaties.

Afgezonderd van een piek in de zomervakantie, wanneer Witte de With met een speciaal familieprogramma deelneemt aan het Jeugd Vakantiepaspoort, bezoeken families met kinderen Witte de With nog niet zo vaak. Daarom wordt meer en meer ingezet op het organiseren van activiteiten om deze doelgroep meer vertrouwd te maken met ons programma. Hierbij kan worden gedacht aan een kinderworkshop tijdens evenementen als Museumnacht of deelname aan het Rotterdams Tekenfestival.

Samenwerkingen

Om het programma onder de aandacht te brengen van diverse doelgroepen, op verschillende kennisniveaus en vanuit hun specifieke interesse, werkt Witte de With intensief samen met partners, lokaal, nationaal en internationaal. Conform het beleidsplan 2017-2020 zijn alle activiteiten erop gericht herhaalbezoek te stimuleren en bezoekers van andere culturele instellingen in Rotterdam ertoe aan te zetten ook naar Witte de With te komen.

Bezoekers van Museumnacht 010 bij Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Om bij te dragen aan de culturele infrastructuur en profilering van de stad Rotterdam als culturele bestemming werden ook in 2017 lokaal partnerschappen gesloten met onder meer de kunstbeurs Art Rotterdam, waar wij wederom zichtbaar waren met een stand op de *New Art Section*, het International Film Festival Rotterdam (IFFR), het nabij gevestigde NRC Café, Rotterdam Festivals en Rotterdam Partners. Met de collega's van TENT in het pand is er afstemming over publieksactiviteiten, communicatie en educatieve programma's. Zo werden ook in 2017 de seizoensopeningen van Witte de With en TENT meermaals gebundeld om het publieksbereik te vergroten.

De sinds 2013 in Stichting Kunstblock verenigde culturele instellingen MAMA, WORM, V2, TENT/CBK Rotterdam en Witte de With vergaderen wekelijks om de voortgang van lopende projecten te monitoren en om toekomstige projecten op te tuigen. Gezamenlijk wordt gezocht naar mogelijkheden om de potentie van de Witte de Withstraat als smeltkroes van vele culturen en interesses optimaal te benutten en verder te ontwikkelen. Vanaf september 2017 tot en met mei 2018 loopt het project COOLSTOF: verrassende performances, optredens, interventies of installaties in de wijk Cool. De projecten vinden (mede) plaats op vrijdagavond, tijdens de wekelijkse Kunstavond wanneer de instellingen geopend zijn tot 21 uur en gratis toegankelijk zijn. De eerste editie van COOLSTOF was een performance van Geo Wyeth voor Showroom MAMA in september 2017. Vanuit de Hogeschool Rotterdam kwam eind 2017 het verzoek van studenten om voor een studieopdracht een publieksonderzoek op te zetten en uit te voeren. In samenwerking met Kunstblock hebben de studenten aan het begin van 2018 tijdens de Kunstavond het onderzoek naar de beleving en de waardering van bezoekers uitgevoerd. De bevindingen uit dit onderzoek worden in de loop van 2018 met de Kunstblock partners gedeeld.

Landelijk vervult Witte de With als grootste presentatie-instelling een schakelfunctie in het culturele bestel. Deze functie betreft zowel de hedendaagse kunst en het (inter)nationale cultuurbeleid als de verbinding van beeldende kunst en andere domeinen. Witte de With is lid van De Zaak Nu, de belangenvereniging voor presentatie-instellingen.

Voor masterclasses en lezingen, ook in het kader van *Stadium Witte de With*, ons platform voor hoger onderwijs, werkt Witte de With jaarlijks nauw samen met onder meer de Willem de Kooning Academie, het Piet Zwart Instituut, de Hogeschool Rotterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam. *100% Hedendaags*, het educatieprogramma voor het voortgezet onderwijs, is een samenwerking tussen Witte de With, TENT en Showroom MAMA. Voor Kunst NU, de snelcursus hedendaagse kunst, wordt sinds 2013 structureel samengewerkt met De Appel in Amsterdam.

Internationaal vervult Witte de With een ambassadeursfunctie voor hedendaagse kunst in Rotterdam en Nederland. Onder andere door tentoonstellingen te laten reizen, publicaties te distribueren, de tweetalige website en een staf die wereldwijd tentoonstellingen en ateliers bezoekt, lezingen geeft en lesgeeft, adviseert bij andere

culturele instellingen of fondsen en in jury's plaatsneemt. Witte de With onderhoudt actief contacten en samenwerkingen met buitenlandse kunstcentra, musea, tijdschriften, uitgeverij, distributeurs, onderwijsinstellingen, biënnales en festivals. In 2017 werd op het gebied van marketing en communicatie samengewerkt met onder meer: Spring Workshop Hong Kong, in het kader van het project *Kunsthalle for Music*, en met Productiehuis Theater Rotterdam en Kunsthall Rotterdam rondom *The Ten Murders of Josephine*, de tentoonstelling en operaproductie van Rana Hamadeh. Voor *Cinema Olanda: Platform*, het project met Wendelien van Oldenborgh en Lucy Cotter, werd nauw samengewerkt met de Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), Universiteit van Amsterdam en het Mondriaan Fonds.

Communicatiemiddelen

Het publiek van Witte de With wordt regelmatig en via verschillende kanalen op de hoogte gehouden van het programma.

Digitale nieuwsbrieven

Nederlandse en Engelstalige digitale nieuwsbrieven werden verzonden naar zowel binnen- als buitenlandse abonnees. In 2017 meldden 1.468 nieuwe mensen zich aan voor onze mailings, waarmee wij op een bestand van in totaal 11.654 actieve adressen kwamen.

Drukwerk

In 2017 werd gebruik gemaakt van diverse vormen van drukwerk om het programma van verdieping te voorzien en onder de aandacht te brengen van een breed publiek. In januari werd het programma van tentoonstellingen en publieksactiviteiten in 2017 beknopt gepresenteerd in de vorm van een jaarbrochure. Voor iedere tentoonstelling werd een aparte uitnodigingskaart geproduceerd, 4.000 Nederlandstalig en 3.000 Engelstalig. Daarvan werden 4.500 kaarten per post verzonden naar ons adressenbestand. De rest werd in huis aan de bezoekers verstrekt. Ook werd per tentoonstellingsperiode een tentoonstellingsgids samengesteld. Dit document met verdiepende informatie over de kunstenaar en de getoonde werken werd uitgereikt aan alle bezoekers van het instituut. Bij de presentaties in de langlopende serie *Rotterdam Cultural Histories* werden ook dit jaar weer postkaarten met achtergrondinformatie geproduceerd. De presentaties in de serie *Para/Fictions* gingen vergezeld van compacte hand-outs. Ook voor de Club & Circles van Witte de With en het educatie-aanbod werden flyers gemaakt en verspreid. Tot slot werd een nieuwe, geactualiseerde versie van de algemene brochure in beperkte oplage in productie genomen. Dit document met uitneembare postkaarten wordt met name gebruikt voor fondsenwerving en relatiebeheer. Voor het ontwerp van het drukwerk werd in 2017 samengewerkt met grafisch ontwerp bureau A Practice for Everyday Life, Londen en Kristin Metho, Rotterdam. Een deel van het drukwerk werd in huis geproduceerd.

Website en social media

De website wdw.nl is niet alleen het platform voor informatie en achtergronden bij het actuele programma, maar ook voor de online verkoop van toegangsbewijzen

en publicaties. Daarnaast fungeert wdw.nl als online archief van alle tentoonstellingen, evenementen, langdurige projecten en publicaties van Witte de With, verrijkt met aanvullend bronmateriaal (*sources*). Alle informatie op de website wordt tweetalig aangeboden. De website werd in 2017 door 143.000 unieke bezoekers bezocht, een lichte groei ten opzichte van 2016.

Via een koppeling met het YouTube-kanaal van Witte de With werd opnieuw een selectie van onze lezingen en symposia live uitgezonden op de homepage van wdw.nl. Digitale registraties blijven bovendien te raadplegen via ons YouTube-kanaal.

Bewegend beeld is steeds belangrijker geworden om zichtbaarheid op social mediakanalen te genereren. Ook Witte de With speelde in 2017 in op deze ontwikkeling. De sociale-mediakanalen van het instituut kenden een aanzienlijke groei. Zo nam het aantal volgers van onze Facebook-pagina met 1.000 toe tot ruim 28.000, een opvallend groot aantal voor een middelgrote cultuurinstelling als Witte de With. Twitter kwam met een groei van ruim 500 volgers op een totaal van circa 11.500 volgers. Ons Instagram-profiel kende met 10.850 volgers aan het einde van 2017 bijna een verdubbeling in vergelijking met het jaar daarvoor.

Pers

De reguliere benadering van alle perscontacten bestond uit het versturen van gemiddeld twee persberichten per groot project. Per mailing werden ruim 2.000 journalisten en critici in binnen- en buitenland bereikt. Daarnaast werd een groot aantal van deze geadresseerden proactief en persoonlijk benaderd via telefoon of e-mail, afhankelijk van de aard van het specifieke project of evenement, teneinde ook pers te bereiken die niet eerder over ons berichtte. Geselecteerde pers werd de mogelijkheid geboden om de directeur, curatoren of kunstenaars te interviewen. Ook werd iedere publieksopening van de tentoonstellingen voorafgegaan door een perspreview in aanwezigheid van de kunstenaars. Persrelaties die Witte de With op eigen gelegenheid bezochten ontvingen bij aankomst een persmap en kregen na afloop de link naar onze perspagina met afbeeldingen doorgestuurd. De pers die een artikel aan een van onze projecten wijdde, ontving een persoonlijk dankbericht.

Onze actieve persbenadering genereerde veel positieve verslaggeving over Witte de With. Zo werd de tentoonstelling *The Music of Ramón Raquello and his Orchestra* van Eric Baudelaire op 14 februari 2017 vermeld als een van de hoogtepunten van de Art Rotterdam Week in Frieze critic's guide. Van De Groene Amsterdammer verscheen een themanummer rondom *Cinema Olanda*, waarin ook het programma bij Witte de With uitgebreid onder de aandacht werd gebracht.

In 2017 verschenen onder meer in de volgende gedrukte en online media recensies en artikelen over Witte de With: Artnet.com, Algemeen Dagblad, Apollo-magazine.com, Artdaily.com, Art Review, Camera Austria International, DAMN Magazine, Epicure Magazine, Financieel Dagblad, Frieze, Gonzo Circus, De Groene Amsterdammer, H ART,

Havenloods, i-d Vice.com, lostpainters.nl, Metropolis M, Mister Motley, Mousse Magazine, Museumtijdschrift, NRC, NRC NEXT, ocula.com, L'Officiel Art, het Parool, Telegraaf, Trendbeheer, Trouw, versbeton.nl, vogue.com, Volkskrant, H ART en De Witte Raaf.

Het programma van Witte de With was onderwerp van radio-uitzendingen van Radio Rijnmond en de NPO Radio 1 programma's *Nooit meer Slapen*, *Eerder Gehoord*, en *Het oog op morgen*.

Witte de With is ook bedreven in het genereren van *free publicity*, wat resulteerde in de vermelding van tentoonstellingen en publieksactiviteiten in lokale kranten als AD Rotterdams Dagblad, Metro en de Havenloods, en op diverse (inter)nationale online blogs en culturele agenda's.

Cultureel ondernemerschap

Witte de With streeft naar een sluitende exploitatie met een gezonde en uitgebalanceerde mix aan financieringsbronnen. Witte de With wordt structureel ondersteund door het ministerie van OCW en de gemeente Rotterdam. In 2017 had Witte de With een percentage eigen inkomsten van 38,4%, afkomstig uit verschillende bronnen: verkoop van toegangskaarten voor tentoonstellingen en evenementen, een groot aantal groeps rondleidingen, het uitgeven en verkopen van publicaties en kunstenaars-edities, de opbrengsten uit de verkoop van door kunstenaars gedoneerde kunstwerken en donaties van particulieren aan specifieke projecten. De verhuur van een gedeelte van ons pand aan TENT zorgt ervoor dat de huisvestingskosten laag zijn. Witte de With heeft de afgelopen jaren een aantal samenwerkingsverbanden in de vorm van coproducties en reizende tentoonstellingen verwezenlijkt welke in sommige gevallen bijdragen aan eigen inkomsten. De werving van financiële middelen via Nederlandse, Europese en internationale publieke en private fondsen neemt een belangrijke plaats in. Dit is bij Witte de With complementair aan de ondersteuning in de vorm van de cruciale subsidies van de verschillende overheden, het is er geen alternatief voor.

- De tentoonstelling van Eric Baudelaire werd ondersteund door het Institut français en de Stichting Verzameling van Wijngaarden-Boot.
- *Cinema Olanda: Platform* werd ondersteund door de Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), Universiteit van Amsterdam, de Gemeente Rotterdam, het Goethe Instituut en het Mondriaan Fonds.
- *Öğüt & Macuga Episode 1* werd ondersteund door het Mondriaan Fonds en SAHA Association; *Öğüt & Macuga Episode 2* door het Adam Mickiewicz Instituut.
- *Para/Fictions* werd gedurende twee jaar ondersteund door AMMODO. De presentatie van Laure Prouvost werd deels ondersteund door het Institut français des Pays-Bas.
- *The Ten Murders of Josephine* kwam tot stand in opdrachtgeverschap met McaM (Ming Contemporary Art Museum) Shanghai; in co-productie met A.P.E (Arts Projects Era) en Productiehuis Theater Rotterdam en werd ondersteund door: Fonds 21, Gemeente Rotterdam, Mondriaan Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds en AFAC (The Arab Fund for Arts and Culture). Productieondersteuning: Lafayette Anticipations - Fondation d'entreprise Galeries Lafayette en In4Art Collection.
- *100% Hedendaags* werd ondersteund door Fonds 21, Janivo Stichting en een particuliere donatie.
- Het Kunstblock programma COOLSTOF is mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Rotterdam.

Bij het vaststellen van honoraria voor de kunstenaars pasten wij de Richtlijn Kunstenaarshonoraria, die begin 2017 gelanceerd werd, toe en hebben wij in een enkel

geval een beroep gedaan op het Experimenteerreglement van het Mondriaan Fonds.

Strategie bij tegenvallende inkomsten

Met instemming van het ministerie van OCW is door het bestuur van Witte de With in de jaren 1993 tot en met 1996 een bestemmingsreserve aangelegd voor dekking van de risico's met betrekking tot internationale coproducties. Daarnaast worden bij tegenvallende inkomsten op programmaniveau beslissingen aangepast: minder ondersteuning door fondsen resulteert in aangepaste programmering.

DUBKV

De bijdrage uit de geldstroom BKV vormt vanaf de oprichting een integraal onderdeel van de exploitatie van Witte de With. De zes Rotterdamse prioriteiten van het BKV-beleid, waaronder internationalisering, kunstenaarsbeleid, opdrachtenbeleid, educatie en publiekprojecten, sluiten integraal aan bij onze missie en doelstellingen. Witte de With voldoet aan de voorwaarde dat minstens 70% van de activiteiten inkomensvormend is.

Club & Circles Witte de With

Voor en samen met de leden van de Club & Circles organiseerden we de volgende activiteiten in 2017:

8 februari 2017

Art Rotterdam. Speciale ontvangst tijdens de VIP opening in de stand van Witte de With.

4 maart 2017

Tijdens de Rotterdamse Museumnacht bij Witte de With vond in de Wodka Bar van de installatie *the wet wet wanderer* van Laure Prouvost een performance plaats. Deze performance was mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van de leden van Club Witte de With.

10 maart 2017

Op 10 maart woonden de leden, samen met studenten van het Piet Zwart Instituut, de preview en de officiële opening bij van Contour Biennale 8: *Polyphonic Worlds: Justice as Medium*. We werden welkom geheten door curator Natasha Ginwala. Speciale aandacht was er voor de presentatie van Rana Hamadeh. Het vervoer naar Mechelen werd mogelijk gemaakt door een bijdrage van de Nederlandse Ambassade in Brussel.

19 mei 2017

Op 19 mei organiseerden we een event samen met de leden van @Boijmans. Na een netwerkbijeenkomst bij Museum Boijmans Van Beuningen en kennismaking met de leden van @Boijmans werden verschillende kanten van de tentoonstelling *Gek van Surrealisme* belicht: conservator Saskia van Kampen over het surrealisme en de verzame-

laars, hoofd technische dienst Bob van Lieshout over de opbouw van de tentoonstelling, projectleider Lotte van Diggelen over de totstandkoming van de tentoonstelling. Na afloop bezochten we Witte de With, waar curator Samuel Saelemakers vertelde over het werk van Daniel Dewar en Grégory Gicquel voor *Para/Fictions*. Ook namen we een kijkje 'behind the scenes' in het archief van Witte de With, waar werken van Kasper Bosmans werden getoond die normaal gesproken voor het publiek verborgen zijn.

5 juli 2017

Witte de With en TENT organiseerden een *members only* Summer BBQ bij Paviljoen aan het Water, Rotterdam. Tijdens deze avond genoten de leden van een welkomstcocktail, een BBQ door eigenaar Kamiel Verschuren en muziek door DJ GoHome.

21 september 2017

Bezoek aan de VIP opening van Unseen Photo Fair, Amsterdam, met een rondleiding door Philippa van Loon, aangesloten bij de Young Collectors Circle.

16 november 2017

Samen met vertegenwoordigers van enkele Rotterdamse kunstinstellingen (waaronder TENT en het Nederlands Fotomuseum) bezochten de leden de nieuwe kunstbeurs Art Düsseldorf. Na een rondleiding werd de beurs op eigen gelegenheid bezocht. In de middag brachten we een bezoek aan de Julia Stoschek Collection. Het vervoer werd aangeboden door Art Düsseldorf.

LIMITED EDITION 2017: Douglas Coupland

Met *The Cloud Is The New Infinity* presenteerde auteur en kunstenaar Douglas Coupland een speciaal voor Witte de With ontwikkelde *limited edition* van een van zijn beroemde serie *Slogans for the Twenty-First Century*. Zijn solotentoonstelling *Bit Rot* was te zien bij Witte de With van 11 september 2015 tot en met 3 januari 2016.

Witte de With op Art Rotterdam

8-12 februari 2017

Evenals in voorgaande jaren was Witte de With in 2017 betrokken bij Art Rotterdam. Witte de Withs curator Natasha Hoare maakte de selectie voor *New Art Section*. Defne Ayas was jurylid voor de sectie *Projections*. Tevens maakte Witte de With deel uit van het VIP-programma in de vorm van een besloten ochtendopenstelling. In de stand van Witte de With op de *New Art Section* werden een sculptuur van Kasper Bosmans, een neon werk van Laure Prouvost en de *limited edition* van Douglas Coupland verkocht. De werken waren door deze kunstenaars gedoneerd aan het instituut. De opbrengst van de verkoop van deze werken was deels bestemd voor de kunstenaars en deels voor het instituut.

Witte de With Rooftop Honey

In 2016 plaatste Witte de With Center for Contemporary Art twee bijenkasten op het dak en draagt op deze manier bij aan het tegengaan van de achteruitgang in het aantal bijen(volken). De bijenkasten zijn in 2017 geadopteerd door de Turing Foundation. De opbrengst van de verkoop van de Rooftop Honey komt ten goede aan ons programma.

Kunst NU

Deze zesdelige spoedcursus over hedendaagse kunst in samenwerking met De Appel in Amsterdam werd in 2017 opnieuw georganiseerd. De reeks vond bij beide instituten plaats in het najaar. De cursus werd gegeven door kunstenaars, critici en curatoren die zelf actief zijn in de kunstwereld en de actuele ontwikkelingen in de kunst op de voet volgen. In 2017 nam een groep van 21 personen deel aan de cursus bij Witte de With.

Kunst en massacultuur

Nathalie Hartjes (directeur Showroom MAMA)

12 september 2017

Kunst en technologie

Arie Altena (redacteur V2_ en Sonic Acts)

10 oktober 2017

Kunst en activisme

Quinsy Gario (kunstenaar & activist)

24 oktober 2017

Kunst en ecologie

Zippora Elders (curator & kunsthistoricus)

7 november 2017

Kunst en kritiek

Ingrid Commandeur (kunstcriticus)

21 november 2017

Kunst en postkolonialisme

Sara Blokland (kunstenaar)

12 december 2017

A vertical red bar with a fine, repeating pattern of small, light-colored lines, creating a textured effect. It occupies the left half of the slide.

Kwantitatieve gegevens

Prestatieraster 2017

	Verslag 2017	Plan 2017
Contacturen boven 25 jaar	2.701	1.100
Contacturen onder 25 jaar	3.732	500
Contacturen Primair Onderwijs	0	0
Contacturen Voortgezet Onderwijs	3.208	2.600
Deelnemers boven 25 jaar	1.788	950
Deelnemers onder 25 jaar	2.950	800
Deelnemers Primair Onderwijs	0	0
Deelnemers Voortgezet Onderwijs	3.147	2.000
Bezoekers per jaar in Rotterdam	35.450	30.000
Bezoekers per jaar in totaal	113.545	90.000
Presentaties per jaar in Rotterdam	8	5
Presentaties per jaar in totaal	8	5
Producties per jaar in Rotterdam	77	35
Producties per jaar in totaal	90	45
Aantal uren openstelling per jaar	2.340	2.200
Publicaties	7	7
Bezoekers Witte de With-website	143.000	150.000
Co-producties	8	5

PRESENTATIES BIJ WITTE DE WITH

The Music of Ramón Raquello and his Orchestra the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera
 Cinema Olanda: Platform
 Ögüt & Macuga Episode 1
 Ögüt & Macuga Episode 2: The Show is Over
 The Ten Murders of Josephine
 Rotterdam Cultural Histories
 Para|Fictions

Totaal aantal bezoekers Witte de With (Rotterdam)

Periode

27.01.17 – 21.05.17
 10.02.17 – 21.05.17
 17.06.17 – 20.08.17
 17.06.17 – 20.08.17
 08.09.17 – 31.12.17
 08.09.17 – 31.12.17
 01.01.17 – 31.12.17
 29.01.16 – 08.04.18

35.450

OVERIGE BEZOEKERS

Nationaal
 Internationaal

27.055
 51.040

Persoverzicht

ALG	Algemeen Witte de With
AR	Art Rotterdam
DA	Defne Ayas / Witte de With
EDU	Witte de With Education
EB	Eric Baudelaire
EV	Events Witte de With
ITB	<i>In the Belly of the Whale</i>
JR	Judy Radul
KB	Kasper Bosmans
KFM	Kunsthalle for Music
MP	Michael Portnoy
NW	Naamswijziging
O&M	Ahmet Ögüt & Goshka Macuga
PF	<i>Para Fictions</i>
RCH	<i>Rotterdam Cultural Histories</i>
RH	Rana Hamadeh
SH	Sofía Hernández Chong Cuy / Witte de With
WO	Wendelien Van Oldenborgh

JANUARI

1 jan. Folkerts, Hendrik. *Continuing from liveness*. Mousse Magazine. ^{MP}
1 jan. Segbars, Jack. *De langzame mars van de instituties*. www.metropolism.com
1 jan. Rijn van, Ilse. *In the Belly of the Whale*. Metropolis M. ^{ITB}
5 jan. Forrest, Nicholas. *10 must-see art exhibitions*. www.blouinartinfo.com ^{PF}
5 jan. Laure Prouvost at Witte de With. www.news.artnet.com ^{PF}
5 jan. Cluitmans, Laurie. *De mogelijkheid van een tuin*. De Groene Amsterdammer. ^{EDU}
6 jan. Vrijdag 6 januari. Metro. ^{ALG}
9 jan. *The exhibitions to look forward to in 2017*. www.happening.media.com ^{PF}
27 jan. Maier-Rothe, Jens. *Eric Baudelaire: The Music of Ramón Raquello and his Orchestra*. Camera Austria International. ^{EB}

FEBRUARI

1 feb. *Overal kunst in de Art Week*. Havenloods Delfshaven. ^{ALG}
1 feb. *Overal kunst in de Art Week*. Havenloods Alexander. ^{ALG}
1 feb. Rotteveel, Jochem. *Zeeafdrukala*. www.trendbeheer.com ^{ALG}
2 feb. *Dolf Henkes Prijs*. www.cbkrotterdam.nl ^{DA}
2 feb. Wesseling, Janneke. *Terrorisme proberen te begrijpen, als kunst*. NRC Handelsblad. ^{EB}
3 feb. Wesseling, Janneke. *Terrorisme proberen te begrijpen, als kunst*. NRC NEXT. ^{EB}
3 feb. Vrijdag 3 februari. Metro. ^{ALG}
7 feb. Feenstra, Erik. *ART Rotterdam Week*. www.eropuit.blog.nl ^{AR}
10 feb. Bronwasser, Sacha. *Dat zie je vaker Kunstbar*. Volkskrant. ^{PF}
10 feb. Judy Radul. www.kunstaspekte.de ^{JR}
10 feb. Bronwasser, Sacha. *Dat zie je vaker Kunstbar*. Volkskrant. ^{PF}

10 feb. *Show, don't tell*. Volkskrant. ^{PF}
14 feb. Eric Baudelaire. www.frieze.com ^{EB}
15 feb. Jansen, Nanda. *Inzicht is een overwinning*. Metropolis M. ^{EB}
16 feb. Montfoort Van, Famke. *200 kunstenaars ageren tegen rechts-populisme*. www.volkskrant.nl ^{ALG}
16 feb. Besuijen, Charlotte. *Nature Morte*. www.witterook.nu ^{ITB}
28 feb. Judy Radul. Gonzo. ^{JR}
28 feb. Filmmaker en kunstenaar Eric Baudelaire. Museumtijdschrift. ^{EB}
28 feb. Museum Kwartier. Museumtijdschrift. ^{JR}
28 feb. Filmmaker en kunstenaar Eric Baudelaire. Museumtijdschrift. ^{EB}
28 feb. *Kunstavond XL in Witte de With-kuartier*. Museumtijdschrift. ^{ALG}
28 feb. Art Rotterdam. Tableau Fine Arts. ^{AR}

MAART

1 mrt. Laure Prouvost: *the wet wet wanderer*. www.thisistommow.info ^{PF}
1 mrt. Gritz, Anna. *Empathy and Contradictions*. Mousse 57. ^{EB}
1 mrt. Bethune, Meredith. *Admire Architecture in Rotterdam*. www.nymag.com ^{ALG}
2 mrt. *Inktzwart ijs*. Metro. ^{EV}
2 mrt. *Nachtelijke ontdekkingsstocht*. Metro. ^{ALG}
6 mrt. Rotterdam. www.nurtantio-projects.com ^{ALG}
8 mrt. *Installation by Laure Prouvost*. www.artdaily.com ^{PF}
17 mrt. *200 kunstenaars ageren tegen rechts-populisme met radicale kunst*. BK-Informatie. ^{ALG}
18 mrt. Simkutė, Grete. *Proeven wat je ziet*. Metropolism.com ^{PF}
22 mrt. *The Wet Wet Wanderer*. www.glassismore.com ^{PF}
22 mrt. Griesvink, Elsbeth. *Zingen voor Gabo*. Financieel Dagblad. ^{RCH}
23 mrt. Borg, ter, Lucette. *Anatomie van een moord*. NRC NEXT. ^{ALG}
23 mrt. Borg, ter, Lucette. *Anatomie van een moord*. NRC Handelsblad. ^{ALG}
29 mrt. *Traversing the art world*. Epicure Asia Magazine. ^{DA}
29 mrt. Vocke, Wouter. *Op jacht naar dat ene perfecte shot in Rotterdam*. Havenloods Alexander. ^{ALG}
31 mrt. Bobin, Virginie. *Een socioloog en een kunstenaar in het internationaal strafhof*. Metropolis M. ^{ALG}
31 mrt. Ruyters, Domeniek. *Redactioneel*. Metropolis M. ^{EB}
31 mrt. Dijksterhuis, Edo. *Plattegrond van de Geest*. Museumtijdschrift. ^{ALG}
31 mrt. Coninck, de, Frits. *Zij maken de tentoonstellingen*. Museumtijdschrift. ^{ALG}
31 mrt. *Macht van de camera*. Museumtijdschrift. ^{JR}

APRIL

1 apr. *Museumtips voor april*. Rotterdam Uit. ^{ALG}
1 apr. Boogerd, van den, Dominic. *Laure Prouvost*. Art Review. ^{PF}
2 apr. Hendrix, Niek. *Witte de With; Laure Prouvost - The Wet Wet Wanderer*. www.lostpainters.nl ^{PF}
4 apr. *Portret Wendelien van Oldenburg en Gouden Piramide*. www.npo.nl ^{WO}
6 apr. Maier-Rothe, Jens. *A conservation with Eric Baudelaire*. www.ocula.com ^{EB}
10 apr. *The Nude And The Sap*. www.cjp.nl ^{PF}
12 apr. Szewczyk, Monika. *The Detective in Me: Judy Radul*. www.moussomagazine.it ^{JR}
21 apr. *Nooit meer slapen*. www.vpro.nl ^{WO}
27 apr. *Minister opent Nederlandse bijdrage biënnale*. Friesch Dagblad. ^{WO}
30 apr. Eric Baudelaire. Gonzo Circus. ^{EB}
30 apr. *48 uur in Rotterdam*. Carros Magazine. ^{ALG}
30 apr. Wilt, de, Koos. *Timo de Rijk*. Collect Kunst Antiek Design. ^{ALG}

MEI

10 mei. Velde, van de, Paola. *'Het zijn turbulente tijden'*. Gooi en Eemlander. ^{WO}
10 mei. Velde, van de, Paola. *'Het zijn turbulente tijden'*. IJmuider Courant. ^{WO}
11 mei. *Venetie in Nederland*. De Groene Amsterdammer. ^{WO}
18 mei. Witte de With, Rotterdam. Ögüt & Macuga. www.artizontaal.nl ^{O&M}
18 mei. Witte de With, Amsterdam: Cinema Olanda. www.artizontaal.nl ^{WO}
21 mei. *Special Biënnale Venetië*. www.npo.nl ^{WO}
31 mei. Leclair, Annemiek. *Cinema Olanda*. Vrij Nederland. ^{WO}

JUNI

1 jun. Jongma, JMG. *Mise - en - scène*. Metropolis M. ^{RH}
1 jun. Leij, Machteld. *Politiek gekleurd maar nooit bruusk*. (H)ART. ^{ALG}
1 jun. Bongers, Hugo. *Rotterdamse Culturele Geschiedenissen*. Puntkomma #13. ^{RCH}
8 jun. Wendelien van Oldenborgh. De Groene Amsterdammer. ^{WO}
12 jun. *Hoorzitting over massa-aanhouding Zwarte Piet-demonstratie*. www.ad.nl ^{NW}
13 jun. *Hoorzitting over massa-aanhouding Zwarte Piet*. AD Rotterdams Dagblad. ^{NW}
14 jun. *Opening zomer exposities Witte de With*. Havenloods. ^{WO}
14 jun. *Open letter to Witte de With*. www.metropolism.com ^{NW}
16 jun. *Ingezepte billen*. Volkskrant. ^{PF}
19 jun. *Open letter to Witte de With*. www.lazeeffuik.com ^{NW}

20 jun, Berkelder, Nadia. Moet 'Witte de With' zijn naam veranderen? Of Juist niet? AD Rotterdams Dagblad. ^{NW}

21 jun, Made in Rotterdam. Havenloods. ^{ALG}

24 jun, Kunstcentrum Protest tegen Witte de With. NRC. ^{NW}

26 jun, Velde Te, Rosa. Patricia Kaersenhout: Revealing black spots in the radiant white cube. Kunstlicht. ^{WO}

JULI

10 jul, Perlson, Hili. How Music Becomes Magic in an Art Gallery: A Q&A With Artist and Composer Ari Benjamin Meyers. www.news.artnet.com ^{KFM}

11 jul, Roorda, Sietske. 'We zijn geïnteresseerd in het aansnijden van de huidige politieke context' – In gesprek met Ahmet Ögüt & Goshka Macuga. www.metropolism.com ^{O&M}

12 jul, Quintin, Francois. Ari Benjamin Meyers Kunsthalte for Music. L'Officiel Art. ^{KFM}

20 jul, Arty Party: jong kunsttalent op Melkwegfeest. www.hetparool.nl ^{ALG}

31 jul, Speels Contact. Winq. ^{O&M}

AUGUSTUS

15 aug, Benjamin Meyers, Ari and Larios, Pablo. Off the record. www.frieze.com ^{KFM}

10 aug, Selections Magazine. Ah, my beautiful Venus! Rayyane Tabet. www.selections.com ^{PF}

14 aug, Caner, Cihad. Decolonizing the history of the Netherlands. www.dailysabah.com ^{WO}

15 aug, Pontzen, Rutger. Kunst verbranden gaat ook zomaar niet. Volkskrant. ^{ALG}

16 aug, Hanna, Bo. "Mijn werk reflecteert mijn dickere lippen, mijn brede neus... www.vice.com ^{WO}

23 aug, Attractie als podium. Havenloods. ^{ALG}

23 aug, Kleijn, Koen. De aangekondigde dood van Witte de With. www.groene.nl ^{NW}

SEPTEMBER

2 sep, Damme, van, Jan. De Jury. PZC Provinciale Zeeuwse Courant. ^{NW}

6 sep, Exposities bij Witte de With. Havenloods. ^{NW}

6 sep, Speksnijders, Tineke. 'Hier zakt mijn broek van af' Havenloods. ^{NW}

7 sep, Witte de With (1599-1658) – Nederlandse zeevaarder. Dubbelwit. www.historiek.net ^{NW}

7 sep, Dit weekend ga ik... Metro. ^{NW}

7 sep, Leeuwen, van, Anna. Kunstenaars willen af van foute Witte de With. Volkskrant. ^{NW}

7 sep, Witte de With Center for Contemporary Art To Change Its Name. www.artforum.com ^{NW}

7 sep, Witte de With Center to 'decolonise' its name. www.artreview.com ^{NW}

7 sep, Rotterdams Witte de With kunstcentrum gaat naam scheepsheld schrappen. www.blikopnieuws.nl ^{NW}

7 sep, Horst, van der, Han. Noem het kunstcentrum Witte de With dan maar Zwartjan. www.joop.bnnvara.nl ^{NW}

7 sep, Kunstcentrum Witte de With zoekt nieuwe naam omdat zeeheld misdadiger blijkt www.joop.bnnvara.nl ^{NW}

7 sep, Schaap, Wijbrand. Waarom het logisch is dat Witte de With een andere naam krijgt. www.cultureelpepersbureau.nl ^{NW}

7 sep, Sylvana krijgt haar zin: Rotterdams kunstcentrum zweert naam van 'foute' Hollander af. www.dagelijksstandaard.nl ^{NW}

7 sep, Kunstcentrum verandert naam. www.digitalekunstkrant.nl ^{NW}

7 sep, Rotterdams instituut schrapt 'koloniale' naam. www.fokforum.nl ^{NW}

7 sep, Witte de With is veel te wit. www.geenstijl.nl ^{NW}

7 sep, 'Stop subsidie aan weg-met-ons-cultuurbobo's Witte de With. www.leefbaarrotterdam.nl ^{NW}

7 sep, Witte de With-instelling mag niet, want racisme. www.powned.tv ^{NW}

7 sep, Waarom het logisch is dat Witte de With een andere naam krijgt. www.reportersonline.nl ^{NW}

7 sep, Kunstcentrum Witte de With mag 'foute zeeheld' uit naam schrappen. www.rijnmond.nl ^{NW}

7 sep, Rotterdams instituut schrapt... www.telegraaf.nl ^{NW}

7 sept, Woudrichem, Pepijn. Rotterdams kunstcentrum wil af van 'besmette naam' Witte de With. www.regio.tpo.nl ^{NW}

7 sep, Brussen, Bert. Witte de With verandert naam onder druk van zuiver cultuurmarxistisch activisme. www.politiek.tpo.nl ^{NW}

7 sep, Opinieblog. www.volkskrant.nl ^{NW}

7 sep, Museum schrapt naam 'foute zeeheld'. www.wnl.tv ^{NW}

7 sep, Snijders, Sabeth. Rotterdamse kunstinstelling schrapt naam koloniale zeeman. NRC Handelsblad. ^{NW}

23 sep, Witte de With gaat naam veranderen. www.metropolism.com ^{NW}

7 sep, Rotterdam arts centre ditches name of controversial admiral. www.dutchnews.nl ^{NW}

8 sep, Wouters, Mara. Het Rotterdamse Witte de With heeft duister verleden. www.nieuwsredactie.fhj.nl ^{NW}

8 sep, Schoonhoven van, Gertjan. Ongekozen activisten gaan niet over naam Witte de With. www.elsevierweekblad.nl ^{NW}

8 sep, Plundering. www.nporadio1.nl ^{NW}

8 sep, Eerder Gehoord: Pretoriusplein wordt Steve Bikoplein. www.nporadio1.nl ^{NW}

8 sep, Leeuwen, van, Anna. Kunstenaars willen af van foute Witte de With. Nederlands Dagblad. ^{NW}

8 sep, Zeeheld bedreigd met Beeldenstorm. www.pownet.tv ^{NW}

8 sep, Witte de With was slechte man. www.pownet.tv ^{NW}

8 sep, Cultuurmarxistische kunstenaars willen Witte de With alsnog kielhalen. www.pvanlenth.wordpress.com ^{NW}

8 sep, Kunstcentrum Witte de With wil af van "besmette" naam. www.reddit.com ^{NW}

8 sep, Peters, René. Witte de With. www.renepetersoss.com ^{NW}

8 sep, Witte, zo'n naam kán natuurlijk helemaal niet. www.verenoflood.nu ^{NW}

8 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen. Kunstcentrum wil af van

'koloniale' Witte de With.' BN de Stem (alle edities). ^{NW}

8 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen. Kunstcentrum wil af van 'koloniale' Witte de With.' De Stentor (alle edities). ^{NW}

8 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen. Kunstcentrum wil af van 'koloniale' Witte de With.' Brabants Dagblad (alle edities). ^{NW}

8 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen. Kunstcentrum wil af van 'koloniale' Witte de With.' De Gelderlander (alle edities). ^{NW}

8 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen. Kunstcentrum wil af van 'koloniale' Witte de With.' Provinciale Zeeuwse Courant (alle edities). ^{NW}

8 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen. Kunstcentrum wil af van 'koloniale' Witte de With.' Twentsche Courant (alle edities). ^{NW}

8 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen. Kunstcentrum wil af van 'koloniale' Witte de With.' Eindhovens Dagblad (alle edities). ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'koloniale' naam De With. Haarlems Dagblad. ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'koloniale' naam De With. Leidsch Dagblad. ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'koloniale' naam De With. IJmuider Courant. ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'koloniale' naam De With. Gooi- en Eemlander. ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'koloniale' naam De With. Noordhollands Dagblad. ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'koloniale' naam De With. Leeuwarder Courant. ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'belaste' naam. Dagblad van het Noorden (alle edities). ^{NW}

8 sep, Berkelder, Nadia. Kunstcentrum wil af van 'koloniale' Witte de With. Eindhovens Dagblad. ^{NW}

8 sep, Berkelder, Nadia. Kunstcentrum wil af van foute Witte de With. Het Parool. ^{NW}

8 sep, Instituut Witte de With wil andere naam. Reformatorisch Dagblad. ^{NW}

8 sep, Buik vol van beeldenstorm. Telegraaf. ^{NW}

8 sep, Rel rond 'foute koloniale naam'. Metro. ^{NW}

8 sep, Naamswijziging kunstcentrum na verwijt 'anti-zwartheid'. Trouw. ^{NW}

8 sep, Gulik Van, Maarten. Brief van de dag Witte de With, onthoud die naam. Volkskrant. ^{NW}

8 sep, Parez, Piet. Houd het zichtbaar. Volkskrant. ^{NW}

8 sep, Tempelman, Olaf. Dewittedewithising van Nederland is zo makkelijk nog niet. Volkskrant. ^{NW}

8 sep, Snijders, Sabeth. Witte de With wil af van 'foute' naam. NRC NEXT. ^{NW}

8 sep, Soest Van, Hans. Intolerant. AD Haagsche Courant. ^{NW}

8 sep, Koloniaal Instituut Witte de With schrapte naam. Friesch Dagblad. ^{NW}

8 sep, Rotterdams instituut schrapt 'belaste' naam. Dagblad van het Noorden. ^{NW}

9 sep, 'We moeten onze geschiedenis niet wegmoffelen' www.50plussers.nl ^{NW}

9 sep, Woeller, Marcus. Kolonialismus und Amnesie. www.welt.de ^{NW}

9 sep, Heel, van, Leon. Foute zeeheld. AD Rotterdams Dagblad. ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. Stentor Zwolse Courant. ^{NW}

9 sep, Napel, ten, Buf. 'Veel sportclubs met namen van foute helden' Volkskrant. ^{NW}

9 sep, Discussie over De Witte de With bij Leefbaar. AD Rotterdams Dagblad. ^{NW}

9 sep, Verwaal, M. Witte de With. AD Rotterdams Dagblad. ^{NW}

9 sep, Kwast Van Der, Ernest. Prei. AD Rotterdams Dagblad. ^{NW}

9 sep, Stokvis, Pieter. Witte de With (2). NRC Handelsblad. ^{NW}

9 sep, Stols, Margo. Geachte lezer. Telegraaf. ^{NW}

9 sep, Wagendorp, Bert. Witte de With. Volkskrant. ^{NW}

9 sep, Vries, de, J. Witte de With (1). NRC NEXT. ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. AD (alle edities). ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. De Stentor (alle edities). ^{NW}

8 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. Brabants Dagblad (alle edities). ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. De Gelderlander (alle edities). ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. Provinciale Zeeuwse Courant (alle edities). ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. BN De Stem (alle edities). ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. Twentsche Courant (alle edities). ^{NW}

9 sep, Akyol, Özcan. Witte de With. Eindhovens Dagblad (alle edities). ^{NW}

9 sep, Stokvis, Pieter. Witte de With (2). NRC NEXT. ^{NW}

9 sep, Witte de With wil af van naam 'zeeheld'. NRC Rotterdam. ^{NW}

10 sep, Hoe fout was Witte de With? www.vpro.nl ^{NW}

11 sep, Kan 'onze' Witte de Withstraat eigenlijk nog wel? www.dewestkrant.nl ^{NW}

11 sep, Nederlanders te optimistisch over onze geschiedenis. www.eenvandaag.avrotros.nl ^{NW}

11 sep, Walsum van, Sander. Misbruik het verleden niet voor morele chantage. www.volkskrant.nl ^{NW}

11 sep, Wat wit is moet wit blijven. www.kanhetookzozijn.nl ^{NW}

11 sep, Goukassian, Elena. Dutch Art Museum Chooses to Change Its Colonialist Name www.hyperallergic.com ^{NW}

11 sep, Hoek, Joop Ha. Het jaar 2017 – de tweehonderenvierenvijftigste dag – Witte de With. ^{NW}

www.boeddhistischdagblad.nl ^{NW}

11 sep, Molenvijk, G.C. Brief van de dag. Stop aanvalen op verleden. Volkskrant. ^{NW}

12 sep, Hoogwerf, Tanya. Gum het eigen verleden niet uit. NRC NEXT. ^{NW}

12 sep, Sanden, van der, Evy. Moeilijke lessen over de slavernij. NRC NEXT. ^{NW}

12 sep, Zeeheld of zeerovers? www.bndestem.nl ^{NW}

12 sep, Dutch museum changes colonialist name. www.disegnodaily.com ^{NW}

12 sep, Ruyters, Domeniek. Kleur bekennen. www.metropolism.com ^{NW}

12 sep, Slechte, Henk. Strijd liever tegen moderne slavernij. Trouw. ^{NW}

12 sep, Misbruik het verleden niet voor morele chantage. Volkskrant. ^{NW}

12 sep, Oostveen, Margriet. Tegen de knuffelkunst. Volkskrant. ^{NW}

12 sep, Rorink, René. Gedenk de prominenten, ook als ze in ongenade vallen. De Twentsche Courant. ^{NW}

12 sep, Huizen, Dinkla, E. Mijn Overheid. Gooi en Eemlander. ^{NW}

12 sep, Gyasi, Jessica. Modebewust. Volkskrant. ^{NW}

14 sep, Pieterse, Saskia. We zijn wel degelijk trots op Nederland. ^{NW}

12 sep, Arts, Marjan. Op het tweede gezicht. AD Amersfoortse Courant. ^{NW}

14 sep, Pieterse, Saskia. We zijn wel degelijk trots op Nederland. Volkskrant. ^{NW}

14 sep, 'Brielle moet de Witte de Withstraat houden. AD Rotterdams Dagblad. ^{NW}

14 sep, Straatsma, Erna. Zeehelden. Leidsch Dagblad. ^{NW}

14 sep, Kunstavond. Metro. ^{ALG}

15 sep, Briefing. www.frieze.com ^{NW}

15 sep, Hutten, van, Demi. Naamsverandering door dubieuze zeeheld. www.younews.hu.nl ^{NW}

15 sep, Rumpf, van, Matthijs en Tienen, van, Jan. Gemeente nuanceert naam Witte de Withstraat. De Spelt. www.volkskrant.nl ^{NW}

15 sep, Na negerzoen nu de zeeheld. www.menneweblog.nl ^{NW}

16 sep, Schoonhoven, van, Gertjan. Historie ontkent. Elsevier. ^{NW}

16 sep, Integere geschiedschrijving legt volledige rekenschap af. NRC Handelsblad. ^{NW}

16 sep, Houwellinge, van, Hans. Nagel koloniale tijd aan de schandpaal. NRC Handelsblad. ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. AD Algemeen Dagblad (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. De Stentor (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. Brabants Dagblad (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. De Gelderlander (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. Provinciale Zeeuwse Courant (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. BN De Stem (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. Twentsche Courant (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. Eindhovens Dagblad (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. De Limburger (alle edities). ^{NW}

16 sep, Leeuw, de, Paul. Witte de With. Limburgs Dagblad (alle edities). ^{NW}

17 sep, Zeefuik, Simone. Witte de With past niet meer in ons straatje. www.oneworld.nl ^{NW}

18 sep, Cramer, Florian. Does Witte de With have to change its name? www.metropolism.com ^{NW}

18 sep, Berkelder, Nadia. Mexicaanse nieuwe directeur Witte de With. www.ad.nl ^{NW,SH}

18 sep, Witte de With appoint Sofia Hernández Chong Cuy director. www.artreview.com ^{SH}

18 sep, Sofia Hernández Chong Cuy New Director Witte de With. www.metropolism.com ^{SH}

18 sep, The Witte de With Center for Contemporary Art has a new Director. www.happening.media ^{SH}

18 sep, Witte de With Center for Contemporary Art Announces New Director. www.artforum.com ^{SH}

18 sep, Nieuwe directeur voor Witte de With. www.boekman.nl ^{SH}

19 sep, Rozema, Hilbrand. Suriname verwijdt buste koloniale tijd. Nederlands Dagblad. ^{NW}

19 sep, Nieuwe directeur. Hernández Chong Cuy leidt Rotterdamse kunstinstelling Witte de With. NRC NEXT. ^{SH}

19 sep, Mexicaanse directeur Witte de With. AD Rotterdams Dagblad. ^{NW,SH}

19 sep, Nieuwe directeur. Hernández Chong Cuy leidt Rotterdamse kunstinstelling Witte de With. NRC Handelsblad. ^{SH}

19 sep, La Mexicana Sofia Hernández Chong Cuy, nueva directora del Witte de With. www.arteinformativo.com ^{SH}

19 sep, Art News Daily. www.apollo-magazine.com. ^{SH}

19 sep, Art Industry News. www.news.artnet.com ^{SH}

20 sep, Leeuwen, van, Anna. Nieuws: Hernández Chong Cuy nieuwe directeur voormalig Witte de With-kunstcentrum. Mexicaans besluit straks over nieuwe naam. ^{SH,NW}

20 sep, Klerk, Marianne. Debat Witte de With ontbeert historisch besef. www.versbeton.nl ^{NW}

20 sep, Linden, van der, Kees. Straatnamen waar je je voor zou kunnen schamen. Haarlems Dagblad. ^{NW}

20 sep, Heuvel, van den, Frank. We herschrijven onze geschiedenis. Nederlands Dagblad. ^{NW}

20 sep, Hernandez Chung Cuy. Witte de With krijgt nieuwe directeur. Het Parool. ^{SH}

20 sep, Sofia Hernández Chong Cuy. www.museumcontact.nl ^{SH}

20 sep, Rito, Carolina. The Testimonial Subject... www.moussemagazine.it ^{RH}

20 sep, Ros, Anne-Marie. 48 hours in Rotterdam like a local. www.spottedbylocals.com ^{ALG}

21 sep, Meer 'omstreden' figuren op de korrel. Telegraaf Rotterdam. ^{RCH}

21 sep, Rotterdamer Kunsthalte Witte de With will sich umbennen. www.monopol-magazine.de ^{NW}

21 sep, Massiac, de, Alix. Ingnoarance is not innocence. www.metropolism.com ^{NW}

21 sep, Borg, ter, Lucette. *McBride maakt stieffkindjes van de straat glanzend na*. NRC NEXT. ^{ALG}

21 sep, *Nieuwe directeur Witte de With*. Dagblad van het Noorden (alle edities). ^{SH}

21 sep, *The Ten Murders of Josephine*. Metro Uit in Rotterdam. ^{RH}

22 sep, *Nieuwe naam Witte de With*. BK-Informatie. ^{NW}

22 sep, Walsum, van, Sander. *Leven als jager in de oertijd in laagdrempelig zusje Rijks*. Volkskrant. ^{NW}

22 sep, *Landelijk instellingen*. BK-Informatie. ^{ALG}

23 sep, Blokker, Bas. *Martine Gosselink 'Schaamte is mijn kompas, daar vaar ik op'*. NRC NEXT. ^{NW}

23 sep, *Joop-café: is naamswijziging Witte de With terecht?* www.joop.bnnvara.nl ^{NW}

25 sep, Philipse, Sander. *De intellectuele armoede van het racismedebat*. www.oneworld.nl ^{NW}

26 sep, Végé. *Beeldenstorm*. Weekblad Oosterhout. ^{NW}

28 sep, *The Ten Murders of Josephine*. Metro Uit in Rotterdam. ^{RH}

29 sep, Wang, Mary. *Beyond Amsterdam: Why This City Is the Dutch Brooklyn*. www.vogue.com

29 sep, Knols, Karolien. *Interview Maria Roosen. Verzameld Vuurwerk*. Volkskrant. ^{ALG}

29 sep, Elten, van, Geert. *Einde Winston Churchillaan? Discussie over omstrede straatnamen*. Eindhovens Dagblad (alle edities). ^{NW}

30 sep, *Van 0 tot 4 jaar naar de kunsten...* Puchri. ^{NW}

30 sep, *Witte de With*. Vernissage Art Magazine. ^{O&M}

OKTOBER

1 okt, Dumalin, Caroline. *Kasper Bosmans and Caroline Dumalin in conversation*. Mousse Magazine. ^{KB}

5 okt, Bosch, Jeroen. *Dit is echt super*. www.trendbeheer.com ^{RH}

5 okt, Giesen, Piet. *Voor Parijse buurt is 'vrolijke neger' oké, raadsleden halen hem weg*. Volkskrant. ^{NW}

6 okt, Bronwasser, Sacha. *Open Vizier*. Volkskrant. ^{ALG}

7 okt, Visser, Beesterzwaag, J.P. *Beroepsbozen*. Elsevier. ^{NW}

20 okt, *Show, don't tell*. Volkskrant. ^{NW}

20 okt, *Verklaring zoek*. Volkskrant. ^{RH}

24 okt, Hoogland, Rob. *Oei, oei*. Telegraaf. ^{NW}

26 okt, Swaan, de, Abram. *Het museum van het kwade geweten*. De Groene Amsterdammer. ^{NW}

27 okt, Stork, Sharon. *Wat doen we nu met Piet Hein?* AD Rotterdams Dagblad (alle edities). ^{NW}

31 okt, *TXT Nederland*. Collect Kunst Antiek Design. ^{NW}

31 okt, Muller, Nat. *What Representations?* www.ibraaz.org ^{WO}

NOVEMBER

4 nov, *Divers. Debat: Beeldenstorm in Nederland*. NRC. ^{NW}

7 nov, Duin, Roelf Jan. *Beeldenstorm is nog een briesje*. Het Parool. ^{NW}

9 nov, Metro uit in Rotterdam. ^{PF}

10 nov, Thies, Kees. *Fout*. AD Dordtenaar. ^{NW}

21 nov, *'Een podium voor avant-garde'*. NRC NEXT. ^{DA}

21 nov, *'Een podium voor avant-garde'*. NRC Handelsblad. ^{DA}

23 nov, Boevink, Wim. *De stad, het theater en de wereld*. Trouw. ^{ALG}

23 nov, Eijk Van, Guido. *'De Feiten zijn rechts'* De Groene Amsterdammer. ^{NW}

24 nov, *Markante Schouwen-Duivelanders*. Wereldregio Schouwen - Duiveland. ^{NW}

30 nov, *Per 1 januari treedt...* Collect Kunst Antiek Design. ^{SH}

30 nov, Ruyters, Domeniek. *Redactioneel*. Metropolis M. ^{NW}

30 nov, Roelstraete, Dieter. *Klinkers. Muziek in het museum*. Metropolis M. ^{KFM}

30 nov, Broekers, Debbie. *Soundproof*. Ruimte voor Geluidskunst. Metropolis M. ^{KFM}

30 nov, Julian, Helena. *Gefragmenteerde kakofonische uitbarstingen van geluid*. Metropolis M. ^{RH}

DECEMBER

7 dec, Huut, van, Thomas. *Prix de Rome-overzicht zet bezoeker op scherp*. NRC NEXT. ^{RH}

7 dec, Huut, van, Thomas. *Prix de Rome-overzicht zet bezoeker op scherp*. NRC Handelsblad. ^{RH}

14 dec, Bronwasser, Sacha. *Anders dan in voorgaande jaren gaat het bij de kanshebbers op de Prix de Rome weer om de zinnen en minder om het verstand - en dat is prettig verrassend*. Volkskrant. ^{RH}

16 dec, Ekker, Jan Pieter. *De stem die het verleden mist*. Het Parool. ^{RH}

16 dec, Kunstenaars wint prestigieuze prijs. AD Rotterdams Dagblad (alle edities). ^{RH}

29 dec, Martínez, Teresa. *Va Mexicana Al Witte de With*. Reforma. ^{SH}

31 dec, *Witte de With: Nieuwe directrice en naam*. Kunstkrant. ^{SH}

Jaaragenda

2016 - 2018

Para|Fictions
Tentoonstellingen / Opdrachtenserie / Publicatie
28 januari 2016 - 8 april 2018

Sisters in Crime: Murdering Josephine / The Ten Murders of Josephine
Rana Hamadeh
Besloten studiegroep / Tentoonstelling / Masterclass / Theaterproductie
3 november 2016 - 31 december 2017

Kunsthalle for Music
Ari Benjamin Meyers
Tentoonstelling bij Spring Workshop / Symposium bij Witte de With / Tentoonstelling bij Witte de With
4 november 2016 - 8 april 2018

JANUARI

Studium Witte de With: Killjoy, confronting mainstream identities
Read-In Symposium
21 januari 2017

The Music of Ramón Raquello and his Orchestra
Eric Baudelaire
Tentoonstelling
26 januari - 21 mei 2017

Para|Fictions: Laure Prouvost - the wet wet wanderer
Tentoonstelling
26 januari - 2 april 2017

Rotterdam Cultural Histories #10: Naum Gabo
Tentoonstelling
26 januari - 28 mei 2017

The Music of Ramón Raquello and his Orchestra: Fukeiron, of de politiek en poëzie van het landschap
Conferentie
28 januari 2017

FEBRUARI

Crossoverproject voor de Willem de Kooning Academie
Masterclass door Maaïke Gouwenberg over cross-overs tussen kunst en theater
7 februari 2017
Locatie: KINO Rotterdam

the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera
Judy Radul
Tentoonstelling
9 februari - 21 mei 2017

Art Rotterdam Week:
Witte de With op Art Rotterdam
Presentatie op de kunstbeurs
8 - 12 februari 2017
Locatie: Van Nelle Fabriek

Art Rotterdam Week:
VIP Programma Art Rotterdam
Speciale ochtendopenstelling
9 februari 2017

Art Rotterdam Week:
Conference Corporate Collecting
9 februari 2017
Locatie: Reflections Room, Van Nelle Fabriek

Studium Witte de With: EUC Arts and Culture Track: Understanding Contemporary Art 'Art & the Contemporary'
door Yoeri Meessen
22 februari 2017

MAART

Studium Witte de With: EUC Arts and Culture Track: Understanding Contemporary Art 'Art & Concepts: When ideas take shape'
door Docus van der Made
1 maart 2017

Museumnacht010
4 maart 2017

Studium Witte de With: EUC Arts and Culture Track: Understanding Contemporary Art 'Performance Art'
door Roos Wijma
8 maart 2017

Club & Circles Witte de With:
Bezoek aan Contour Biennale 8:
Polyphonic Worlds: Justice as Medium
10 maart 2017
Locatie: diverse locaties, Mechelen

Have you tried turning it off and on again?: Jörg Heiser
Arts and Culture Studies Symposium
10 maart 2017

Kunsthalle for Music
An exposition, not an exhibition
Tentoonstelling
11 maart - 1 april 2017
Locatie: Spring Workshop, Hong Kong

Kunstblock Vote
Bijeenkomst met jongeren om democratisch proces in de buurt te entameren
13 maart 2017

APRIL

Para|Fictions: Daniel Dewar & Grégory Gicquel - THE NUDE AND THE SAP
Tentoonstelling
14 april - 9 juli 2017

The Music of Ramón Raquello and his Orchestra
Conferentie
22 april 2017

MEI

the king, the door, the thief, the window, the stranger, the camera
Reading Reflection and Refraction
Masterclass met Judy Radul
3 mei 2017

As Radical as Reality Itself?
Symposium
13 en 14 mei 2017
Locatie: Onassis Cultureel Centrum in Athene, Griekenland

Club & Circles Witte de With:
Bezoek tentoonstelling
Gek van Surrealisme
19 mei 2017
Locatie: Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam

Kunsthalle for Music
Music Is Not!
Symposium
26 en 27 mei 2017

Para|Fictions
Art Gallery rondleiding tijdens Poetry International
31 mei - 3 juni 2017

JUNI

Rotterdam Cultural Histories #11: Disclaim the street
Tentoonstelling
1 juni - 27 augustus 2017

Para|Fictions
Dichterslezing door Mária Ferenčuhová tijdens Poetry International
3 juni 2017

Öğüt & Macuga
Ahmet Öğüt in gesprek met Bilge Demirköz
16 juni 2017

Cinema Olanda: Platform
Wendelien van Oldenborgh
Tentoonstelling
17 juni - 20 augustus 2017

Öğüt & Macuga Episode 1
Ahmet Öğüt, Goshka Macuga
Tentoonstelling
17 juni – 20 augustus 2017

Cinema Olanda: Platform
The Black Archives on Tour: Verborgen verhalen van zwart verzet in Nederland
Programmaweek
17 – 25 juni 2017

Cinema Olanda: Platform
Fietstocht naar Pendrecht
Onder leiding van Wendelien van Oldenborgh en een architectuurgids van OMI
18 juni 2017

Cinema Olanda: Platform
No More Blackface: #ZWARTEPIETKENNIET
20 juni 2017

Cinema Olanda: Platform
LOSON: het verborgen verhaal van activistische Surinaamse emancipatiebewegingen in de jaren 1970 en 1980
24 juni 2017

Cinema Olanda: Platform
Black Archives, Black Radicalism Session
24 juni 2017

Cinema Olanda: Platform
ROET IN HET ETEN, deel 13
27 juni 2017

Öğüt & Macuga
Tentoonstellingslezing door Sara van der Heide
30 juni 2017

JULI
Cinema Olanda: Platform
ROET IN HET ETEN, deel 14
1 juli 2017
Locatie: HipHopHuis, Rotterdam

Cinema Olanda: Platform
Black Figures, Black Voices: Edgar Cairo
Programmaweek
3 – 9 juli 2017

Cinema Olanda: Platform
Black Figures, Black Voices: Zwart Belicht; Painted black
4 juli 2017

Club & Circles Witte de With:
Summer BBQ
5 juli 2017
Locatie: Paviljoen – Charlois aan het Water, Rotterdam

Cinema Olanda: Platform
Edgar Cairo: Black Figures, Black Voices
6 juli 2017

Öğüt & Macuga
Tentoonstellingslezing door Laurie Cluitmans
7 juli 2017

Cinema Olanda: Platform
Dekoloniale Opties: De toekomst van het dekoloniseren met First Things First
Programmaweek
10 – 16 juli 2017

Cinema Olanda: Platform
Ontkenning, Schuld, Schaamte
11 juli 2017

Cinema Olanda: Platform
Grada Kilomba: *ILLUSIONS*
Performance
14 juli 2017

Para|Fictions:
Rayyane Tabet – *Ah, my beautiful Venus!*
Opening en Artist Talk met Rayyane Tabet
20 juli 2017

Para|Fictions:
Rayyane Tabet – *Ah, my beautiful Venus!*
Tentoonstelling
21 juli – 8 oktober 2017

Cinema Olanda: Platform
Holland Mijn Mars
21 juli 2017

Öğüt & Macuga
Tentoonstellingslezing door Binna Choi
28 juli 2017

SEPTEMBER
Öğüt & Macuga Episode 2:
The Show is Over
Ahmet Öğüt & Goshka Macuga
Tentoonstelling
7 september – 31 december 2017

The Ten Murders of Josephine
Rana Hamadeh
Tentoonstelling
7 september – 31 december 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Tentoonstelling
7 september – 31 december 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met line kramer
12 september 2017

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Kunst en massacultuur
door Nathalie Hartjes
12 september 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Sarah van Overeem
19 september 2017

Club & Circles Witte de With:
VIP Preview Unseen Amsterdam 2017
21 september 2017
Locatie: Westergasfabriek, Amsterdam

Öğüt & Macuga
Tentoonstellingslezing door Joep van Lieshout
22 september 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Rosa de Graaf
26 september 2017

OKTOBER
Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Wendy van Slagmaat-Bos & Matthias Nothnagel
3 oktober 2017

Across the Board
Masterclass Jeanne Gaakeer:
Culture and Language
6 oktober 2017

Rotterdams Tekenfestival
Workshop onder leiding van Ko de Kok
7 en 8 oktober 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Gyonne Goedhoop
10 oktober 2017

Studium Witte de With:
Read-In Series 2017: LOVE
Read-In #1 – Personal Sphere
Laurent Berlant: 'Cruel Optimism'
10 oktober 2017

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Kunst en technologie door Arie Altena
10 oktober 2017

The Ten Murders of Josephine
Dramatizing the Spectacle
Masterclass door Rana Hamadeh, gevolgd door een 'Exercise in Assembly' door Grégory Castéra
12 oktober 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Defne Ayas
17 oktober 2017

Masterclass Art Mediation
door Yana Klichuk
19 oktober 2017

Across the Board
Masterclass Viktor Misiano:
Curatorial Practice Throughout Shifting Cultural Landscapes
20 oktober 2017

Öğüt & Macuga
Tentoonstellingslezing door Dirk Snauwaert
20 oktober 2017

Para|Fictions:
Dineo Seshee Bopape
Lerole: footnotes (The struggle of memory against forgetting)
Tentoonstelling
20 oktober 2017 – 18 februari 2018

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Kees Weeda
24 oktober 2017

Studium Witte de With:
Read-In Series 2017: LOVE
Read-In #2 – Political Sphere
Hannah Arendt: 'The Public Realm: The Common'
24 oktober 2017

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Kunst en activisme door Quinsy Gario
24 oktober 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Docus van der Made
31 oktober 2017

NOVEMBER
Across the Board
Interdisciplinaire expert sessie
3 november 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Yoeri Meessen
7 november 2017

Studium Witte de With:
Read-In Series 2017: LOVE
Read-In #3 – Public Sphere
Slavoj Žižek: 'The Double Blackmail' en 'The limits of neighbourhood'
7 november 2017

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Kunst en ecologie door Zippora Elders
7 november 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Jeroen Lavèn
14 november 2017

Club & Circles Witte de With
Bezoek Art Düsseldorf en Julia Stoschek Collection
16 november 2017

Across the Board
Masterclass Tom Cummings:
Leading Creativity and Transformation: Ways of Leveraging and Monetizing our work and practices
17 november 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Patrick C. Haas
21 november 2017

Studium Witte de With:
Read-In Series 2017: LOVE
Read-In #4 – Private Sphere
Michael Hardt en Antonio Negri: 'De Singularitate 1' en 'Intermezzo'
21 november 2017
Locatie: Willem de Kooning Academy, Rotterdam

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Kunst en kritiek
door Ingrid Commandeur
21 november 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Marjolijn Kok
28 november 2017

DECEMBER
Across the Board
Masterclass Tirzo Martha:
Art, Ideals, and Activism
1 december 2017

Öğüt & Macuga
Tentoonstellingslezing door Charles Esche
1 december 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Angélique Kool & Samuel Saelemakers
5 december 2017

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Kunst en postkolonialisme
door Sara Blokland
12 december 2017

Rotterdam Cultural Histories #12:
Witte de With; What's in a name?
Open Lunch met Emmelie Mijs & Ella Broek
12 december 2017

The Ten Murders of Josephine
Theaterproductie door Rana Hamadeh
Locatie: Theater Rotterdam Schouwburg, Krijn Boon studio
14 en 15 december 2017

Across the Board
Masterclass Hedy D'Ancona:
Culture and Politics
15 december 2017

Class of '17 kwam bij elkaar op:
1 november 2016, 8 november 2016, 22 november 2016, 6 december 2016, 20 december 2016, 10 januari 2017, 24 januari 2017, 7 februari 2017, 21 februari 2017, 7 maart 2017, 21 maart 2017, 4 april 2017, 18 april 2017, 2 mei 2017, 16 mei 2017, 30 mei 2017

Publieke events Class of '17:
Where do we meet. How (not) to be seen?
7 maart 2017

The Mindless Identity of the Eye.
Reading the Body
3 mei 2017

The Mindless Identity of the World.
Reading the Body
6 mei 2017

Boekenbeurzen Witte de With Publishers
Ghent Art Book Fair
5–6 mei 2017

New York Art Book Fair
22–24 september 2017

Friends With Books Art Book Fair, Berlijn
22–24 september 2017

Boeklanceringen in 2017
WdW Review: Arts, Culture, and Journalism in Revolt, Vol.1 (2013 – 2016)
13 – 14 mei 2017
Fast Forward Festival, medegeorganiseerd door Creative Time, Athene

How To Gather
Acting Relations, Mapping Positions
21 september 2017
Locatie: Kunsthalle Wien, Wenen tijdens Vienna Contemporary

WERE IT AS IF – Beyond An Institution That Is
24 september 2017
Locatie: Classroom, Printed Matter NY Art Book Fair

WERE IT AS IF – Beyond An Institution That Is
26 oktober 2017
Locatie: PrintRoom's Pick bij NY Art Book Fair, PrintRoom, Rotterdam

WERE IT AS IF – Beyond An Institution That Is
16 november 2017
Locatie: San Serriffe, Amsterdam

How To Gather
Acting Relations, Mapping Positions
11 december 2017
Locatie: V-A-C Foundation, Moskou

WdW Review: Arts, Culture, and Journalism in Revolt
Vol. 1 (2013 – 2016) & Vol. 1.1 (2016 – 2017)
18 december 2017
Locatie: Pro QM Berlin

How To Gather
Acting Relations, Mapping Positions
20 december 2017
Gehost door M HKA
Locatie: Cinema Zuid, Antwerpen

In 2017 was iedere vrijdagavond Kunst-avond: Witte de With bleef open tot 21 uur. 10 februari en 8 september was er Kunstavond XL: Witte de With bleef open tot 23 uur

The left half of the page is filled with a red background featuring a fine, repeating pattern of small, light-colored dots or lines, creating a textured effect.

Financieel verslag

Rekening baten en lasten

BATEN	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Directe opbrengsten	186.614	125.000	138.259
Indirecte opbrengsten	104.234	100.000	103.828
Overige bijdragen	178.529	180.000	127.559
Subsidiebatens	1.211.391	1.211.339	1.218.645
Overige baten	89.850	50.000	131.770
Totale baten	1.780.618	1.666.339	1.720.061
LASTEN			
Personeelslasten	817.355	745.000	731.691
Afschrijvingen	39.723	40.000	39.503
Kosten activiteiten	715.364	546.339	694.239
Huisvestingslasten	143.906	150.000	159.238
Kantoorlasten	52.386	75.000	66.851
Publiciteitskosten	48.472	25.000	63.349
Algemene lasten	68.350	75.000	55.849
Financiële baten en lasten	6.159	10.000	6.698
Som der lasten	1.891.715	1.666.339	1.817.418
Exploitatieresultaat	-111.097	0	-97.357

Organisatie

Raad van Toezicht verslag

Witte de With Center for Contemporary Art, een stichting die in januari 1990 werd geïnitieerd door de Rotterdamse Kunststichting, wordt ondersteund door de gemeente Rotterdam en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Directeuren waren achtereenvolgens Chris Dercon (1990–1995), Bartomeu Mari (1996–2001), Catherine David (2002–2004), Hans Maarten van den Brink (interim, 2005) en Nicolaus Schaffhausen (2006–2011). 2017 was het laatste jaar van het directeurschap van Defne Ayas, zij was directeur vanaf 2012.

Procedure nieuwe directeur

Bij Witte de With kan de directeur-bestuurder maximaal twee periodes van drie jaar de functie bekleden. In november 2016 heeft Witte de With een selectieprocedure opgestart om een nieuwe directeur aan te stellen. Deze procedure was in handen van een selectiecommissie bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht, twee leden van het personeel en één externe deskundige: Hendrik Driessen (directeur De Pont, Tilburg). In januari 2017 stond een publieke oproep voor kandidaten en nominaties gedurende een maand online op onze website. Na een eerste selectieronde op basis van het profiel zoals vastgesteld door de Raad van Toezicht, is een select aantal kandidaten uitgenodigd om een ‘position paper’ te schrijven met een visie op de toekomst van Witte de With. De ingezonden stukken vormden de basis voor twee gespreksrondes met genodigde kandidaten. De selectiecommissie presenteerde tijdens de vergadering van de Raad van Toezicht in juni 2017 unaniem Sofia Hernández Chong Cuy als aanbevolen kandidaat, waarmee de Raad instemde. In januari 2018 start Sofia Hernández Chong Cuy haar directeurschap bij Witte de With.

Governance Code Cultuur

Witte de With is een stichting en hanteert het Raad-van-Toezicht-model. Het bestuurlijk proces (met uitzondering van het toezicht) was in 2017 in handen van de directeur-bestuurder Defne Ayas. De directeur-bestuurder en de externe accountant worden benoemd door de Raad van Toezicht. De adjunct-directeur ondersteunt wat betreft zakelijke leiding en continuïteit. Conform de Governance Code Cultuur is er een schema van aftreden en wordt deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid van de samenstelling gewaarborgd. In de samenstelling van de Raad van Toezicht zit een balans tussen kunst- en zakelijke professionals.

Tegenstrijdige belangen

In 2017 is er geen sprake geweest van tegenstrijdige belangen.

Bezoldigingsbeleid

De toezichtfuncties zijn onbezoldigd.

Naam

De Raad van Toezicht is tijdens de vergadering van 5 september 2017 unaniem overeengekomen om een wijziging aan te brengen in het deel van de naam van het instituut dat refereert aan de marine-officier Witte Corneliszoon de With (1599 – 1658). In het licht van nationale en globale ontwikkelingen is de Raad tot de conclusie gekomen dat de verwijzing naar Witte Corneliszoon de With in onze naam en de implicaties daarvan in conflict zijn met de waarden waar wij als instituut voor hedendaagse kunst en cultuur voor staan. Naar aanleiding van het project *Cinema Olanda: Platform* dat in de zomer van 2017 plaatsvond in Witte de With zijn wij begonnen de oorsprong van onze naam te onderzoeken. Als onderdeel van dit proces zijn tussen september en december 2017 wekelijks openbare lunches gehost door medewerkers. Tijdens deze lunches zijn vele meningen gehoord, besproken en gedeeld. In 2018 zal het proces om te komen tot een passende wijziging aan de naam worden voortgezet.

Vergaderdata

De Raad van Toezicht vergaderde in 2017 op de volgende data: 24 januari, 22 maart, 13 juni, 5 september, 20 december.

Goedkeuring

Het jaarverslag 2017 en de jaarrekening 2017 zijn goedgekeurd in de vergadering van 16 maart 2018.

Raad van Toezicht in 2017

Kees Weeda (voorzitter)
Jeroen Princen
Nathalie de Vries
Katarina Zdjelar
Gabriel Lester
Stijn Huijts
Annet Lekkerkerker

Functies en nevenfuncties

Kees Weeda bestuurslid Stichting Lantaren Venster, Rotterdam; bestuurslid Stichting Conny Janssen Danst, Rotterdam; voorzitter Raad van Toezicht Stichting Storm – Tweetakt/Kaap Utrecht; voorzitter van het bestuur Stichting Zina, Amsterdam; bestuurslid Stichting AVL-Mundo, Rotterdam; bestuurslid Stichting Ronde van Katendrecht, Rotterdam; voorzitter van het bestuur Stichting Follow-a-Muse, Amsterdam; voorzitter Raad van Toezicht Stichting Schwalbe, Amsterdam; bestuurslid Stichting Rotterdam Connectie, Rotterdam
Jeroen Princen partner Ploum Lodder Princen te Rotterdam (t/m 31 december 2017); partner DVDW advocaten (per 1 januari 2018); bestuurslid Stichting Beheer Boijmans Van Beuningen; lid Raad van Toezicht Stedelijk Museum Schiedam
Prof. ir. Nathalie de Vries directeur & founding partner MVRDV bv, Rotterdam; professor Baukunst Kunstakademie, Düsseldorf; voorzitter BNA, brancheorganisatie Nederlandse architecten; lid Raad van Toezicht Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande; bestuurslid Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum
Katarina Zdjelar beeldend kunstenaar; bestuurslid A.P.E foundation; core tutor Piet Zwart Institute Rotterdam; core tutor Master Artistic Research Den Haag
Gabriel Lester beeldend kunstenaar; main tutor fine arts Sandberg/Rietveld Academie, Amsterdam; bestuurslid SIR Rotterdam; oprichter PolyLester arts and design; oprichter LestarFilm; oprichter Stichting Lester Works
Stijn Huijts directeur Bonenfanten-museum; columnist Media Groep Limburg; bestuurslid Poppodium Muziekgieterij Maastricht; voorzitter Stichting Behoud Moderne Kunst; Raad van Commissarissen Parkstad Limburg Theaters NV; gastcurator Mondriaan Fonds Prospects & Concepts
Annet Lekkerkerker zakelijk directeur Stichting Holland Festival (t/m 31 december 2017); algemeen directeur Stichting

Holland Festival (per 1 januari 2018); lid Raad van Toezicht Stichting Muziek- en Danscentrum Den Haag (tot 6 december 2017); bestuurslid Sikkens Foundation; bestuurslid Stichting Literaire Activiteiten Amsterdam; bestuurslid Stichting Toneelschuur/Toneelschuurproducties; zitting in de NTR Adviesraad en de commissie van Advies van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten; voorzitter ACI (Amsterdams overleg Culturele Instellingen)

Rooster van aan- en aftreden Kees Weeda

aantreding: 18 oktober 2011
2e termijn: 14 december 2015
uiterlijke aftreding: 14 december 2018
Nathalie de Vries
aantreding: 1 januari 2013
2e termijn: 14 december 2015
uiterlijke aftreding: 14 december 2018
Jeroen Princen
aantreding: 28 oktober 2013
2e termijn: 14 december 2015
uiterlijke aftreding: 14 december 2018
Katarina Zdjelar
aantreding: 23 maart 2015
2e termijn: 23 maart 2018
uiterlijke aftreding: 23 maart 2021
Gabriel Lester
aantreding: 7 september 2016
2e termijn: 7 september 2019
uiterlijke aftreding: 7 september 2022
Stijn Huijts
aantreding: 22 maart 2017
2e termijn: 22 maart 2020
uiterlijke aftreding: 22 maart 2023
Annet Lekkerkerker
aantreding: 5 september 2017
2e termijn: 5 september 2020
uiterlijke aftreding: 5 september 2023

Personeel in 2017

Defne Ayas directeur-bestuurder (t/m 31 december 2017)
Paul van Gennip adjunct-directeur
Sarah van Overeem zakelijk coördinator
Yoeni Meessen associate director education & public affairs (vaderschapsverlof in april 2017)
Samuel Saelemakers curator
Natasha Hoare curator (zwangerschapsverlof van 31 juli t/m 30 november 2017)
Patrick C. Haas associate curator (vanaf 1 mei 2017 aangesteld om Natasha Hoare te vervangen tijdens haar zwangerschapsverlof)
Rosa de Graaf assistent curator (vanaf 1 maart 2017)
Milou van Lieshout pr, marketing & communicatie associate (zwangerschapsverlof vanaf 13 oktober 2017)
Angélique Kool marketing & communications (MarCom) officer, director’s office
Jeroen Lavèn social media & website assistent; vanaf 1 oktober 2017 digital communications associate (vervanging van Milou van Lieshout tijdens haar zwangerschapsverlof)
Gerda Brust office manager

Emmelie Mijs events & office assistent, art mediator
Wendy van Slagmaat-Bos productie assistent; vanaf 1 april 2017 production officer
Docus van der Made educatie assistent
Maria-Louiza Ouranou publicaties en website associate; vanaf 1 september head of publications
line kramer senior technical supervisor
Suzan van Heck boekhouder
Erik Visser receptionist, bibliotheek medewerker en office assistent
Erwin Nederhoff receptionist
Ella Broek receptionist, office assistent
Elke van Waalwijk van Doorn receptionist, office assistent (1 juli t/m 1 november 2017)
Francine van Blokland receptionist

Stagiair(e)s

Konstantinos M. Angelou, Veronika Babayan, Nienke Ernstsens, Lana Krop, Alix de Massiac, Matthias Nothnagel, Maria Pagkos

Externe medewerkers

Zakelijk advies Chris de Jong
Administratie Frank van Balen
Fotografie Kristien Daem, Cassander Eeftinck-Schattenkerk, Fred Ernst, Aad Hoogendoorn, Pieter Kers, Nieuwe Beelden Makers, Sterre van der Waals, Sander van Wettum
Hoofdredacteur WdW Review Adam Kleinman
Managing editor WdW Review Orit Gat
Grafisch ontwerp A Practice for Everyday Life (huisstijl), David Bennewith, Remco van Bladel, Goda Budvytytė, Bardhi Haliti, Ayumi Higuchi, Kristin Metho, Boy Vereecken, De Heren van Design (WdW Review website en app), Systemantics (programmeurs website)
Installatie tentoonstellingen Ties Ten Bosch, Jonathan den Breejen, Carlo van Driel, Maurice Meewisse, Chris van Mulligen, Hans Tutert, Ruben van der Velde
Archief / WDW25+ Marjolijn Kok
Ondersteuning balie en secretariaat Laila el-Amrani, Remty Elenga, Gyonne Goedhoop, Marguerite de Geus, Anita Hrnić, Rabin Huissen, Jasmijn Krol, Annelotte Vos, Gino van Weenen, Gijsbert van der Wilt
Ondersteuning events en openingen Lauren Brand, Madison Bycroft, Ulufur Celik, Yana van Eekert, Clementine Edwards, Maïke Hemmers, Folke Jansen, Bettina Kohrs, Rae Parnell, Colette Rayner, Caitlin Schaap, Joy Smith, Isabelle Sully, Marie Trei, Helen Zeru
Art Mediators / rondleiders Lisa Diederik, Femke Gerestein, Fien de Graaf, Germa Roos, Bram Verhoef, Gino van Weenen, Roos Wijma, Lesley Wijnands

Wet DBA

Conform de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties heeft Witte de With met de freelance medewerkers (installatie tentoonstellingen, art mediators en baliemedewerkers) de door de Belasting-

dienst goedgekeurde modelovereenkomsten afgesloten. Witte de With zal de wetgeving ten aanzien hiervan blijvend monitoren en zo nodig markt-conform bijstellen.

Stichting TOS

In 2017 werkte Witte de With samen met de Stichting Thuis op Straat (TOS), waarbij Rotterdamse jongeren via een leer-en-werktraject werden ingezet tijdens de diverse events rondom het programma van Witte de With en op die manier in contact kwamen met de kunstwereld. In 2018 zal deze samenwerking worden voortgezet.

Extra Curriculum

Defne Ayas is sinds 2005 als curator verbonden aan Performa, een performance-festival in New York City en SPRING, een non-profit kunstruimte in Hong Kong. Ayas is lid van de Board of Directors van Tallberg Foundation, bestuurslid bij de Rijksakademie (Amsterdam) en Sakip Sabanci Museum (Istanbul). Tevens is zij adviseur voor Collectorspace (Istanbul), SAHA (Istanbul), New Cities, Future Ruins (Dallas) en Protocinema (Istanbul) en lid van de editorial board van Leap en Art Review Asia. Ayas is jurylid bij Prins Claus Fonds, De Erasmusprijs en The Abraaj Group Art Prize.

Paul van Gennip is bestuurslid van Kunstblock en van de stichting SENSATIONAL MIX (Rotterdam).

Yoeni Meessen is lid van het Artistiek Team van Public Works (Utrecht) en voorzitter van The New School Collective. Hij is lid van de adviesraad van het Piet Zwart Instituut MEiA en van de Erasmus School of History Communication and Culture (Rotterdam). Hij gaf in november een lezing over *Stadium Witte de With* tijdens de conferentie Arte/Scuola/ Museo in Palazzo Strozzi in Florence. Meessen trad op als extern deskundige voor het Sectoradvies over educatie en maatschappelijk waarde van cultuur bij de Raad voor Cultuur.

Natasha Hoare was associate curator van de Sharjah Biennial 13 in Beiroet. Ze was een van de deelnemers aan de Roundtable van Eric van Hove bij Mu.ZEE Oostende. Voor Art Rotterdam 2017 was zij de curator van de *New Art Section*.

Patrick C. Haas was mede-curator van *Curated By* in Wenen, in samenwerking met Jonas Schenk, onder de naam Mélange. Hij is sinds 2015 de medecurator van de non-profit tentoonstellingsruimte in Keulen onder dezelfde naam. Tijdens Art Düsseldorf nam hij op 19 november deel aan de conversatie *Das Rheinland als Akteur der Europäischen und Internationalen Kulturpolitik*, gemedereerd door Tobias Flessenkemper.

Samuel Saelemakers was gedurende het jaar gastdocent bij Jan van Eyck Academie in Maastricht en nam in oktober deel aan een seminar over de nalatenschap van Philippe Vandenberg in Brussel. Tot eind 2017 was hij bestuursvoorzitter van Rib art space in Rotterdam. Saelemakers selecteerde ook de deelnemers voor de eerste *Open Air Section* op Art Rotterdam 2017 en cureerde de tentoonstelling *Moonbouncing* met Revital Cohen en Tuur van Balen bij de Brakke Grond in Amsterdam.

Rosa de Graaf werkt als redacteur voor kunsttijdschrift *Kunstlicht* en ze schrijft voor *Extra! Extra! Magazine*. Daarnaast werkt ze als onafhankelijk curator aan de ontwikkeling van nieuw werk met de Russische kunstenaar Gluklya, alsmede met kunstenaarsinitiatieven Billytown (Den Haag) en Precious (Leeds, UK).

Sarah van Overeem is bestuurslid van ArtTable Nederland, een netwerkorganisatie van vrouwen in de beeldende kunst, gericht op het delen van kennis en ervaring. Voor Art Rotterdam 2017 stelde ze een programma samen over *Corporate Collecting*. Op 21 april 2017 woonde zij in Parijs de derde jaarlijkse conferentie bij voor alumni van de King Baudouin Foundation United States (KBFUS), met als thema *Practical Philanthropy across Europe*.

Milou van Lieshout was eindredacteur van Vers Beton en jurylid bij Young St-ARS, expositie eindexamenwerk beeldende vormgeving HAVO en VWO bij Ars Aemula Naturae in Leiden. Op 19 januari woonde ze het Arts Philanthropy Symposium bij. Van Lieshout is lid van Cultuurmarketing en bezocht in die hoedanigheid op 27 maart de bijeenkomst Neuromarketing, op 13 april de inspiratie-middag Doelgroepmarketing en op 11 mei de presentatie Marketingstrategie.

Docus van der Made was de curator voor *De Kleine Zaal Invites...* bij De Vishal in Haarlem. De tentoonstelling was te zien van 4 maart tot 2 april. Daarnaast was hij een van de scouts van eindexamtentoonstellingen voor Melkweg Expo. Voor het 'vrijplaats' katern van tijdschrift *Tubelight* selecteerde en interviewde hij kunstenaar Kolbrún Inga Söring, en als auteur schreef hij de introductie van de overzichtspublicatie van Philip Akkerman die in maart 2018 uitkomt. Sinds eind 2017 werkt hij aan een publieksprogramma bij Stedelijk Museum Schiedam, in het kader van de Volkskrant Beeldende Kunstprijs.

Gerda Brust is sinds 2016 bestuurslid van de Nederlandse Vakgroep Keramisten (NVK) en in die functie onder andere werkgroep lid van de *Keramiek Triennale 2018* die van maart t/m juni 2018 plaatsvindt in CODA Museum Apeldoorn. In januari werd zij uitgenodigd om de schenking van Mieke Spruit-Ledeboer voor Keramiek-museum Princessehof in Leeuwarden te registreren. Sinds september is ze redacteur van het tijdschrift *Vormen uit Vuur*, een uitgave van de Vereniging van Vrienden van Ceramiek en Glas, waarvan zij sinds november hoofdredacteur is.

Jeroen Lavèn volgde op 6 mei een workshop *The Power of Visual Storytelling on Instagram* georganiseerd door Rotterdam Partners. Op 8 juni volgde hij een *Crash Course in Online Marketing* georganiseerd door de Museum Vereniging in het Museum Catharijneconvent in Utrecht. Van december 2017 tot en met januari 2018 verzorgde hij op interim basis de pr & communicatie voor Kunstblock.

Angélique Kool bezocht op 11 mei een presentatie *Marketingstrategie* van Gijs Meijer, hoofd Marketing & Communicatie bij het Gemeentemuseum Den Haag, georganiseerd door Cultuurmarketing.

Emmelie Mijs is museumdocent bij Museum Rotterdam, beeldend kunstenaar en fooddesigner.

In december 2017 hebben de volgende medewerkers de herhalingscursus Bedrijfshulpverlener (BHV) gevolgd: **Ella Broek, Gerda Brust, Paul van Gennip, Angélique Kool, Docus van der Made, Emmelie Mijs, Erwin Nederhoff, Wendy van Slagmaat-Bos.**

De volgende freelance medewerkers hebben in 2017 de herhalingscursus Bedrijfshulpverlener gevolgd: **Remty Elenga, Rabin Huissen, Annelot Vos, Gino van Weenen.**

Witte de With dankt

A
Andrea Abbatangelo
Jessica de Abreu
Addiction
Akef
AFAC (Arab Fund for Arts and Culture)
Robin van den Akker
Arie Altena
Liz Allan
AMMODO
Kehinde Andrews
Natalia Antonova
A.P.E (Art Projects Era)
De Appel
A Practice for Everyday Life
Katayoun Arian
Karin Arink
Art Düsseldorf
Art Rotterdam
ASCA, Amsterdam School for Cultural Analysis, Universiteit van Amsterdam
Atelier Lek
Lila Athanasiadou
Claire Atherton
Laurent Atlan
Princess Attia
Louise Autar
Armen Avanesian
Amandla Awethu

B
Pravini Baboeram
Jack Bakker
Anke Bangma
Eric Baudelaire
Maja Bekan
Claire Beke
Benedicta
Holly Benfield
David Bennewith
Jonathan Beppler
Pauwke Berkers
Laurent Berlant
Omar Berrada
Marije Bettenhausen
De Bijenkorf Nationaal Archief
Bik Van der Pol
Leendert Bikker
Remco van Bladel
Wojtek Blecharz
Sara Blokland
Tessa Boerman
Dineo Seshee Bopape
Florian Borstlap
Nadine van den Bosch
Kasper Bosmans
Phillip Van den Bossche
Karima Boudou
Elma van Boxel
Janpier Brands
Sanne ten Brink
Mimi Brown
Katja de Bruijn
Aveline de Bruin

Goda Budvytytė
Emily Buzzo
Madison Bycroft
C
Eunelda Cairo
Grégory Castéra
André Castro
Secum Cheung
Binna Choi
Contour Biennale
Marie Civikov
Laurie Cluitmans
Philippa Colomb de Daunant-van Loon
Ingrid Commandeur
Ernestine Comvalius
Lucy Cotter
Douglas Coupland
CPI Group
Florian Cramer
Creative Time
Tom Cummings

D
Hedy D'Ancona
Sandhya Daemgen
Helga Davids
Ian Dawson
Tony Dca
De Heren van Design
Bilge Demirkoz
Katrien Devroe
Daniel Dewar
Tofik Dibi
David Dibosa
Lotte van Diggelen
Kris Dittel
Mariette Dölle
Nicole Donkers
Milad Doueïhi
Victoria Douka-Doukopoulou
Bob Drake
Renee Drake
Carolyn Drake
Robert Drake
Hendrik Driessen
Els Drummen
Sabine Dunnewijk

E
Jack Eden
Ingrid Eel
Maria Eichhorn
Deborah R. Eisinger
Nourdin El Ouali
Nisreen El Shaer
Zippora Elders
Galit Eliat
Tanja Elstgeest
Erasmus Trustfonds
Ayşe Erkmen
Mitchell Esajas
Charles Esche
Gritta Ewald

F
Angelica Falkeling
E.C. Feiss
Mária Ferenčuhová
Priscila Fernandes
Rik Fernhout
Hedwig Fijen
First Things First
Vadim Fishkin
Annie Fletcher
Fokus Grupa
Fonds 21
Friends With Books – Art Book Fair
Layal Ftouni

G
Jeanne Gaakeer
Lore Gablier
The Gabo Trust
Kaoutar Gadir
Shima Ganesh
Quinsy Gario
Gebroeders Decap Antwerp
Mark Geffriaud
Gemeente Rotterdam
Jim van Geel
Pieter Geelen
Walter Gehlen
Rana Ghavami
Ghent Art Book Fair
Grégory Gicquel
Natasha Ginwala
Goethe Instituut
Maaïke Gouwenberg
Grauwe Eeuw
Lija Groenewoud van Vliet
Rodolfo Groenewoud van Vliet
Tamara de Groot
Katharina Grosser
Jimmy Guacamole
Paul Guillibert

H
Sannetje van Haarst
Bardhi Haliti
Rana Hamadeh
Sara Hamadeh
Michael Hardt
Jessica Harrington
Nicoline van Harskamp
Nathalie Hartjes
Johan den Hartog
Jeanne van Heeswijk
Sara van der Heide
Jörg Heiser
Calla Henkel
Samia Henni
Ana Maria Hernandez
Maurits Hertzberger
Nina van Heuveln
Ayumi Higuchi
Rudy Hodel
Fons Hof
Carsten Höller

Daan den Houter
Esther Hovers
Stijn Huijts
Humboldt University

I

IFFR International Film Festival Rotterdam
In4Art Collection
Institut français
John Isaacs
Victoria Ivanova

J

Alex Jacobs
Janivo Stichting
Jeugd Vakantiepaspoort
Aleid de Jong
Chris de Jong
Renée Jongejan

K

Patricia Kaersenhout
Dirar Kalash
Jeannette ten Kate
Saskia van Kampen-Prein
Cindy Kerseborn
Hicham Khalidi
Grada Kilomba
KINO Rotterdam
Michael Klega
Ron Klein Breteler
Adam Kleinman
Yana Klichuk
Gerbrig Klos
Victor Knaap
Ko de Kok
Nia Konstantinova
Charlie Koolhaas
KOW Galerie
Josephine van Kranendonk
Jasmijn Krol
Huib Krom
Oleg Kulik
Kunstblock
Kunsthal Charlottenborg
Pepijn Kuyper

L

Lafayette Anticipations – Fondation
d'entreprise Galeries Lafayette
Juanita Lalji
Alexandra Landre
Charl Landvreugd
Michael Leahy
Esther de Leeuwe
Annet Lekkerkerker
Frans van Lent
Wilfried Lentz
Gabriel Lester
Tara Lewis
Christina Li
Bob van Lieshout
Erik van Lieshout
Joep van Lieshout
Dees Linders
Anja Lindner
Nicolle van Lith
Andreas Lohaus
Ove Lucas
Nadia van Luijk
Chris Luth

M

Katherine MacBride
Kate MacGarry Gallery
Goshka Macuga
Mad Kate
Antonia Majaca
Stichting Manifesta
Jeff Mann
Nathalie Mannaerts
Tirzo Martha
Geronimo Matulesy
McaM, Ming Contemporary Art Museum
Kate McDonaugh
Roel Meelknap
Kristin Metho
Chris van der Meulen
Ari Benjamin Meyers
Patrick van Mil
Adam Mickiewicz Instituut
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap
Viktor Misiano
Malique Mohamad
René Molen
Mondriaan Fonds
Rutger Morelissen
Esma Moukhtar
Nicola Mullenger
Museum Boijmans Van Beuningen
Museumkaart
Museumnacht010
Zeila Musson
Mu.ZEE

N

Nona Nahumy
Aily Nash
Nederlands Fotomuseum
Nederlandse Ambassade Brussel
Antonio Negri
Aérea Negrot
New Urban Collective
NN Group
Liesbeth Noordegraaf-Eelens
Tomas Norkunas

O

Julian Oggel
Ahmet Ögüt
Eva Olde Monnikhof
Wendelien van Oldenborgh
Domitilla Olivieri
Onassis Cultureel Centrum
Orbit Studios
Hanna Oosterbaan
Steven Op de Beeck
Peter Osborne
Laurence Judith Ostyn
Annelies Oudshoorn
Mark van Overeem

P

Eva Pajkrt
Subodh Patil
Ayumi Paul
Esther Peeren
Tony Pengel (U-niq)
G. Perlee
Gerty van de Perre
Aad-Jan Persoon
Marijke Phoa
Amy Pickles
Patricia Pisters

Max Pitegoff
Max de Ploeg
Pleur Orgelbouw
Niels van Poecke
Gautam Poeran
Poetry International
Joyce Poot
Jeroen Princen
Prins Bernhard Cultuurfonds
Printed Matter – NY Art Book Fair
Productiehuis Theater Rotterdam
Laure Prouvost
Marieke Pruis

Q

François Quintin

R

Judy Radul
Drukkerij Raddraaier
Michael Raedecker
Marie-France Rafael
ReaZor Beam
Mike Redman
Andre Reeder
Minke van Rees
Vivian Sky Rehberg
Claudio Ritfeld
Carolina Rito
Kari Robertson
Theo Rooden
Julian Ross
Rotterdam Archibikes
Rotterdampas
Renske Ruigrok
Elena Rykova

S

SAHA Association
SanteBoutique
Oscar Santillan
Arthur Sauer
Zoë Sawyer
Caitlin Schaap
Jörn Schaffaff
Balten Schalkwijk
Karel Schampers
Jorg Schellekens
Lara Schrijver
Galerie Schottle
Luuk Schroeder
Peter Schuiten
Aaron Schuster
Sculpture International Rotterdam
Adham Selim
Philip Serck
Showroom MAMA
Lucy Skaer
Jaap Slepser
Valika Smeulders
Adelheid Smit
Lisette Smits
Dirk Snauwaert
Catherine Somzé
Marcel Speet
Bente Spigt
Spring Workshop
Stadsarchief Amsterdam
Stadsarchief Rotterdam
Daphne Standaar
Hennie Standaar
Julia Stoccheck Collection
Françoise Stoop

Jules Sturm
Systemantics

T

Tabakalera International Centre for
Contemporary Culture
Rayyane Tabet
Tallinn Book Printers
Saskia Tannemaat
Brenda Tempelaar
TENT Rotterdam
Navin Thakoer
Theater Rotterdam
Siebe Thissen
Giulia Tongon
Martina Tosi
Adrienne Triecher
Alex Turgeon
Turing Foundation

U

Marina Ultra Omni
Roberto Ultra Omni
UNICUM | Gianotten Printed Media
Universiteit van Amsterdam
University of Colour
Unseen Amsterdam

V

Van Nelle Fabriek
Maryam Vandi
Corrie van der Veen
Naomi Veldwijk
Boy Vereecken
Aruna Vermeulen
Rick Vermeulen
Kamiel Verschuren
Stichting Verzameling van
Wijngaarden-Boot
Floris Visser
Judith Vorwerk
Gerrie de Vries
Nathalie de Vries
Janneke Vrij
Victor Vroegindewij

W

Kees Weeda
Marga Weimans
Sharon Wezer
WG Theatertechniek
Marieke Wiegel
Willem de Kooning Academie
Liesbeth Willems
Mirjam de Winter
Tirza With
Xavier Wrona

Y

Young Collectors Circle

Z

Lise van Zaalen
Mercedes Zandwijken
Katarina Zdjelar
Elisabeth Zimmermann
Slavoj Žižek
Peter Zuiderwijk

Eindredactie Defne Ayas, Sarah van
Overeem, Paul van Gennip, Milou van
Lieshout
Coverafbeelding ©robertharding /
Alamy Stock

© Witte de With Center for Contemporary
Art; auteurs; fotografen; kunstenaars;
deelnemers; bezoekers, 2017.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit
deze uitgave mag worden vervoelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand, of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door foto-
kopiëren, opnamen, of enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toe-
stemming van de uitgever.

Openbare evenementen georganiseerd
door Witte de With Center for Contem-
porary Art zijn gedocumenteerd voor
educatief gebruik en voor in ons archief.
U kunt altijd bezwaar maken tegen
gebruik van bepaalde afbeeldingen door
een e-mail te sturen naar press@wdw.nl.

Witte de With
Center for Contemporary Art
Witte de Withstraat 50
3012 BR Rotterdam
Nederland

Voor meer informatie:
T +31 (0)10 4110144
F +31 (0)10 4117924
office@wdw.nl
www.wdw.nl

